

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту (декан факультету)

Завідувач кафедри

_____ Шеремет О.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Березянюк Т.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 2020 р.

«__» _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ 073 «Менеджмент» _____
(код та спеціальності)
освітньо-професійної програми «Менеджмент»

на тему: «Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві»

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 5

Бондарчук Альона Василівна
(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н. доц. Рибачук-Ярова Тетяна Володимирівна _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2020 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки праці та менеджменту

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
праці та менеджменту

_____ Т.В. Березяню

“10” лютого 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Бондарчук Альоні Василівні

1. Тема проекту (роботи) **Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві**

керівник проекту (роботи) Рибачук-Ярова Т.В., к.е.н., доцент
затверджені наказом вищого навчального закладу від 10.02.2020 р № 109-КС.

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 05 червня 2020р.

3. Вихідні дані до проекту законодавчі та нормативні акти, аналітичні та статистичні матеріали стосовно теми проекту, бухгалтерська, статистична звітність та аналітичні матеріали ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1 Теоретичні та методичні засади собівартості продукції

Розділ 2 Дослідження діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Розділ 3 Розроблення напрямків зниження собівартості продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Результати дослідження знайшли відображення в **22** рисунках та **21** таблиці ілюстративного матеріалу

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи. Складання бібліографії наукових джерел.	15.02.2020 р.	
2	Розроблення та затвердження плану роботи керівником кваліфікаційної роботи і керівником проектної групи	20.02.2020 р.	
3	Робота над вступом до кваліфікаційної роботи	25.02.2020 р.	
4	Підготовка першого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.02.2020 р.	
5	Підготовка другого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.03.2020 р.	
6	Підготовка третього розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.04.2020 р.	
7	Підготовка висновків до роботи та подання його керівнику	10.05.2020 р.	
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	20.05.2020 р.	
9	Остаточне оформлення роботи. Формування проекту доповіді, ілюстративного матеріалу. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	25.05.2020 р.	
10	Подання завершеної роботи на розгляд комісії з попереднього захисту	28.05.2020 р.	
11	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри та подача електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	05.06.2020 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	Згідно графіку захисту	

Здобувач

_____ **Бондарчук А.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

_____ **Рибачук-Ярова Т.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У випускній роботі розглянуто і узагальнено сутність собівартості продукції та її значення в діяльності підприємства. В роботі відображені теоретико-методичні підходи до формування виробничої собівартості продукції, проаналізовано основні шляхи зниження.

На основі дослідження здійснено аналіз ринку дитячого молочного харчування, який свідчить про позитивну тенденцію розвитку. Проведено аналіз виробничо-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», та надана оцінка формуванню витрат. Розглянуто статті калькуляції та проаналізовано питому вагу усіх витрат, що формують її, тенденції розвитку.

На основі узагальнення результатів дослідження формування та шляхів зниження собівартості продукції, розроблено пропозиції щодо скорочення витрат на збут за рахунок зміни маршруту транспортування продукції та визначено вплив запропонованих заходів на основні показники діяльності підприємства.

Випускна робота викладена на 97 сторінках (без додатків), містить 21 таблицю, 22 рисунки.

Ключові слова: СОБІВАРТІСТЬ, ПРОДУКЦІЯ, ВИТРАТИ, ПІДПРИЄМСТВО, ТРАНСПОРТУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ, МАРШРУТ.

Abstract

The present article deals with the essence of the prime cost of production and its value in activity of the enterprise is considered and generalized. The abstract reflects the theoretical and methodological approaches to the formation of the production cost of products, analyzes the main ways to reduce them.

According to the study the analysis of the baby dairy nutrition was carried out, which indicates a positive development trend. The analysis of production and economic activity of superadded liability company "Yagotynsky Butter Factory" "Yagotynske for children" is carried out and the estimation of formation of expenses is given. The calculation items are considered and the shares of all costs that form it development trends are analyzed.

According to the generalization of the results of the study of the formation and ways to reduce the cost of production developed proposals to reduce sales costs by changing the route of transportation of products and determined the impact of the proposed measures on key performance indicators.

The work is presented on 97 pages (without appendices), contains 21 tables, 22 figures.

Key words: COST, PRODUCTS, EXPENSES, ENTERPRISE, PRODUCT TRANSPORTATION, ROUTE.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	
1.1. Сутність понять «собівартість», «собівартість продукції», «виробнича собівартість».....	9
1.2. Фактори зниження виробничої собівартості підприємства.....	19
1.3. Методичні підходи до формування виробничої собівартості підприємства.....	28
Висновки до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»	
2.1. Аналіз ринку дитячого молочного харчування.....	41
2.2. Загальна характеристика діяльності суб'єкта господарювання.....	47
2.3. Оцінка рівня формування витрат на підприємстві.....	59
Висновки до розділу 2.....	69
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ НАПРЯМКІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»	
3.1. Прийняття управлінського рішення щодо напрямів зниження собівартості продукції.....	71
3.2. Обґрунтування доцільності заміни маршруту доставки готової продукції.....	80
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності суб'єкта господарювання.....	87
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	103

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання кожне підприємство хоче займати лідируючу позицію на ринку, мати широке коло споживачів, отримувати відповідний прибуток та виробляти якісну продукцію із найкращої сировини. Проте продукція високої якості зазвичай коштує дорого через високу її собівартість, що звужує коло потенційних споживачів. Перед підприємствами стоїть проблема знайти раціональні шляхи зниження собівартості продукції, а отже і її ціни. Будь-яка виробнича діяльність підприємства у ринкових умовах є ефективною лише тоді, коли вартість готової продукції буде більшою за вартість ресурсів, що були витрачені на виробництво та збут. Основна мета підприємства – це максимізація цієї різниці. Зниження собівартості продукції являє собою одну з основних умов зростання прибутку, підвищення рентабельності та ефективності діяльності підприємства.

За останні роки собівартість продукції, її складові, система формування й управління витратами, нормативи витрат за елементами стала актуальною темою для досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців. Теоретичні, методичні та методологічні основи проблеми обліку, планування, контролю, управлінню собівартістю розглядалися в роботах Семенова А.Г., Філінкова О., Несветова В.І., Крисанова Д.Ф., Варченко О.М., Рогози М.Є, Череп А.В., Чумаченко М.Г. Кірейцова Г.Г. Ю Покропівного С.Ф.

Собівартість продукції є основною складовою господарської діяльності та одним з найважливіших елементів цього об'єкта управління. продукції.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних основ формування собівартості продукції на підприємстві та обґрунтування пропозицій щодо шляхів їх скорочення.

Відповідно до поставленої мети можна виділити такі завдання:

- надати сутнісну характеристику собівартості як економічної категорії;

- провести аналіз теоретичних джерел з досліджуваної проблеми;
- визначити фактори зниження собівартості продукції;
- розглянути методичні підходи щодо формування виробничої собівартості продукції;
- провести аналіз ринку дитячого молочного харчування та визначити позицію ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» на ньому;
- проаналізувати економічну та фінансову діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»;
- оцінити рівень формування витрат на досліджуваному підприємстві;
- розробити алгоритм прийняття управлінського рішення щодо шляхів зниження собівартості продукції;
- надати пропозиції щодо зниження собівартості продукції на підприємстві;
- визначити вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси формування собівартості продукції на підприємстві.

Предметом дослідження є дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів формування собівартості продукції та шляхів її зниження.

Сферою застосування є ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Методи дослідження: методи аналізу та синтезу для визначення фінансового стану підприємства та оцінки формування собівартості продукції, статистичних порівнянь, узагальнення, методи економічного аналізу.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують діяльність підприємств в Україні, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з аналізу, обліку, плануванню,

контролю собівартості, матеріали науково-практичних конференцій і періодичних видань, інтернет-ресурси, фінансово-господарська документація ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Апробація результатів дипломної роботи. Результати дослідження пройшли апробацію та оприлюднені на 86 Міжнародній науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів "Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті" (Київ 2020 р.)

Структура роботи. Дипломна бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів з підрозділами та висновками до кожного розділу, загальних висновків та пропозицій, списку використаних літературних джерел та додатків.

У роботі наведено :

- 21 таблиця;
- 22 рисунки;
- 8 формул.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність собівартості продукції

Собівартість продукції - один з найважливіших показників ефективності діяльності підприємства, який всебічно характеризує використання всіх ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових). Крім того, саме ця база ціни виробництва та її нижня межа для виробника, визначає економічну ефективність впровадження нового обладнання, доцільність та ймовірність виробництва різних видів продукції. Для правильного використання та аналізу цього показника необхідно знати його економічну природу, особливості формування, склад виробничих витрат та шляхи їх зменшення. Дослідження порядку формування собівартості продукції, відповідно до поставлених на підприємстві завдань, потребує систематизації та узагальнення існуючих рекомендацій щодо її застосування у різних сферах господарської діяльності [26].

Ресурси, що використовуються у виробничому процесі (інструменти, праця та уречевлена праця), формують поняття «собівартість». Грошовий вираз суми виробничих витрат конкретного товару визначає поняття "собівартість".

Тому собівартість є одним із важливих узагальнень показників якості ефективності виробництва, що дозволяють контролювати витрати та оцінювати результати господарської діяльності підприємства. Вона відображає індивідуальні витрати та умови виробництва, а також конкретні результати управління підприємством [42].

Собівартість (фр. Prix de revient) виражається у грошовій формі поточними витратами на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг). Включає витрати на матеріальну та живу працю; є важливим кількісним показником, що характеризує діяльність підприємства [3, с.46].

Структура собівартості відноситься до співвідношення окремих елементів витрат, яке виражається у відсотках від їх загальної суми.

Поняття «собівартість» [7, с.57]:

1. Відображає кількість і які ресурси були використані.
2. Представляє кількість використаних ресурсів у грошовому виразі.
3. Пов'язує використовувані ресурси з конкретним об'єктом витрат.

Відображаючи рівень виробничих витрат, собівартість характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, тим інтенсивніше воно використовує виробничі ресурси, тим успішніше вдосконалює технологію та організацію виробництва, тим нижча собівартість продукції. Тому собівартість - один з важливих показників ефективності виробництва. Собівартість продукції тісно пов'язана з ціною. Це виявляється в тому, що собівартість служить основою ціни товару та його нижньої межі для виробника. Розраховуючи собівартість продукції, важливо визначити склад витрат, що входять до неї. Як відомо, вартість компанії компенсується двома власними джерелами: собівартість та прибутком. Тому питання про склад витрат, що включаються до собівартості, є питання про те, як вони розмежовані між цими джерелами компенсації. Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що витрати повинні компенсуватися витратами підприємства, які забезпечують просте відтворення всіх факторів виробництва; предмети, праця та природні ресурси. Відповідно, собівартість продукції включає витрати [40]: виробництва, включаючи витрати на сировину, матеріали, енергію, амортизацію основних фондів, винагороду персоналу основного виробництва; забезпечення виробничого процесу; вартість доставки товару; інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням продукту до його закінченого вигляду.

Наукові дефініції поняття «собівартість» продукції представлено у табл. 1.1.

Наукові дефініції поняття «собівартість» продукції

Автор	Визначення
1	2
Бондаренко А.Ф. [3, с.46]	Собівартість продукції формують всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі
Гришин А.С. [11, с.34]	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це вартісне вираження витрат, пов'язаних з використанням у технологічному процесі виробничої продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентарю, трудових і фінансових ресурсів, а також витрат на виробництво і збут готової продукції, включаючи встановлені державою як обов'язкові відрахування, податки й платежі
Костецька Н. [16, с.160]	Собівартість продукції – це важлива економічна категорія, яка відображає рівень понесених поточних затрат на виробництво та реалізацію продукції, виражених в грошовому вимірнику
Орлов О. [30, с.45]	Собівартість формується безпосередньо на підприємстві і відображає індивідуальні витрати та умови виробництва, конкретні результати господарювання даного виробничого підприємства.
Парфіненко Ю.А. [36, с.125]	Собівартість один із найважливіших показників господарської діяльності аграрних підприємств, оскільки показує, у що саме обходиться господарству виробництво відповідного виду продукції і наскільки економічно вигідним воно є в конкретних природно-економічних умовах господарювання.
Попазова О.В. [40]	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошове вираження витрат підприємства, пов'язане з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг.
Скрипник М. [42]	Собівартість продукції – основний якісний показник роботи підприємства. Її рівень відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожного структурного підрозділу.
Філінков О.М. [45, с.14]	Собівартість продукції – це частина вартості, що дорівнює вартості витрачених засобів виробництва частини вартості необхідного продукту і частини вартості додаткового продукту, що виступає в грошовій формі і представляє частину ціни продукту, за рахунок якої відшкодовуються

Продовження таблиці 1.1.

1	2
	витрати на освоєння, виробництво й реалізацію і виражає певні виробничі відносини.
Череп А.В. [48, с.27]	Собівартість продукції – центральний об'єкт управління і якісний показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства.

Джерело: складено за [3; 11; 16; 30; 36; 40; 42; 45; 48]

З таблиці 1.1 можна зробити висновок, що показнику собівартості продукції належить одне з провідних місць в економічному механізмі господарювання. Отже, поняття собівартості продукції будується на двох визначальних положеннях:

- а) це витрати на виробництво продукції, здійснювані на підприємстві;
- б) всі витрати, що включаються в собівартість, виражені в одній, загальній для всіх затрат, грошовій формі.

Управління витратами (собівартістю) та їх окремими складовими рівнозначно широкій гаммі можливостей організаційно-економічного управління, що «по суті, означає вдосконалення управління всією діяльністю господарського суб'єкта, а також його виробничих підрозділів» [25, с. 23].

Перша характеристика служить для чіткого обмеження кола затрат, що включаються в собівартість продукції. Друга характеристика викликана тим, що витрати на виробництво продукції здійснюються в багатьох формах. Від рівня собівартості залежить прибуток, рівень цін, рентабельність та інші показники [32, с.45].

На основі проведеного вище аналізу сутності собівартості продукції у економічній та обліковій літературі встановлено, що: «собівартість продукції» – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції (робіт, послуг). Чим краще працює підприємство, ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг).

Ознаки	Собівартість
1. За часом і методикою формування витрат	1.1. Планова собівартість визначається за бізнес-планом з метою контролю фактичних обсягів використання ресурсів.
	1.2. Фактична собівартість відображає фактичні витрати на виробництво і реалізацію продукції за даними бухгалтерського обліку.
	1.3. Нормативна собівартість визначається за діючими нормами витрачання ресурсів на виробництво і реалізацію продукції.
2. За місцем формування витрат	2.1. Цехова собівартість відображає витрати на виробництво в межах структурного підрозділу підприємства (цеху).
	2.2. Виробнича собівартість – витрати на виробництво продукції в межах всього підприємства.
	2.3. Повна собівартість – сукупність виробничої собівартості і позавиробничих (комерційних) витрат.
3. За тривалістю розрахункового періоду	3.1. Місячна собівартість визначається, виходячи із витрат і кількості виготовленої продукції в певному місяці.
	3.2. Квартальна собівартість визначається, виходячи із витрат і кількості виготовленої продукції в певному кварталі
	3.3. Річна собівартість визначається, виходячи із витрат і кількості виготовленої продукції у звітному році.
4. За складом продукції	4.1. Собівартість валової продукції – витрати на виготовлення всього обсягу об'єктів господарської діяльності підприємства.
	4.2. Собівартість промислової продукції - це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво і збут.
	4.3. Собівартість реалізованої продукції – витрати на виробництво і збут продукції, яка вважається реалізованою для визначення фінансового результату.
	4.4. Собівартість незавершеного виробництва – вартість продукції часткової готовності у зв'язку з незакінченим те-

Рис. 1.1. Характеристика видів собівартості на підприємстві

Джерело: складено за [24, с.29]

Собівартість - один з визначальних показників господарської діяльності підприємств, оскільки показує, у що саме обходиться господарству виробництво відповідного виду продукції і наскільки економічно вигідним воно є в конкретних природно-економічних умовах господарювання. Показник собівартості дає можливість глибоко аналізувати економічний стан підприємства і виявляти резерви підвищення ефективності виробництва. За інших однакових умов підприємство тим більше одержуватиме прибутку на

одиницю продукції, чим нижча її собівартість, і навпаки. Із зниженням собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції, а отже, і зміцнюються позиції підприємства на товарному ринку.

Важливо зазначити й те, що прибутковість підприємства знаходиться в оберненій залежності від собівартості. З її зниженням зростає окупність витрат прибутком і створюються сприятливі умови для прискорення темпів розширеного відтворення та підвищення матеріальної заінтересованості працівників.

Для управління господарською діяльністю визначимо такі види собівартості (рис. 1.1).

З впровадженням національних стандартів системи вітчизняного обліку та собівартості продукції суттєво змінилася, що пояснюється принципово різними підходами до оцінки запасів, що відображаються у формах зовнішньої звітності. На рис. 1.2 представлений принцип формування собівартості та калькулювання собівартості продукції, який діє відповідно до П (С) БО 16 "Витрати" [39].

Проте, у П(С)БО 16 не дано визначення собівартості продукції, не приведено класифікацію витрат на виробництво, що має велике значення як для організації обліку виробничих витрат, здійснення політики ціноутворення, так і для впровадження внутрішньогосподарського розрахунку, проведення аналізу і прийняття управлінських рішень [38].

Варіант обліку витрат та калькуляції собівартості відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку включає такі основні етапи [39]:

- 1) віднесення прямих матеріальних і трудових витрат з відрахуваннями, а також загальновиробничих (змінних і постійних розподілених) витрат на виробничу собівартість продукції;

- 2) розподіл виробничих витрат між готовою та незавершеною продукцією;

3) віднесення постійних нерозподілених та надмірних витрат на собівартість продажів;

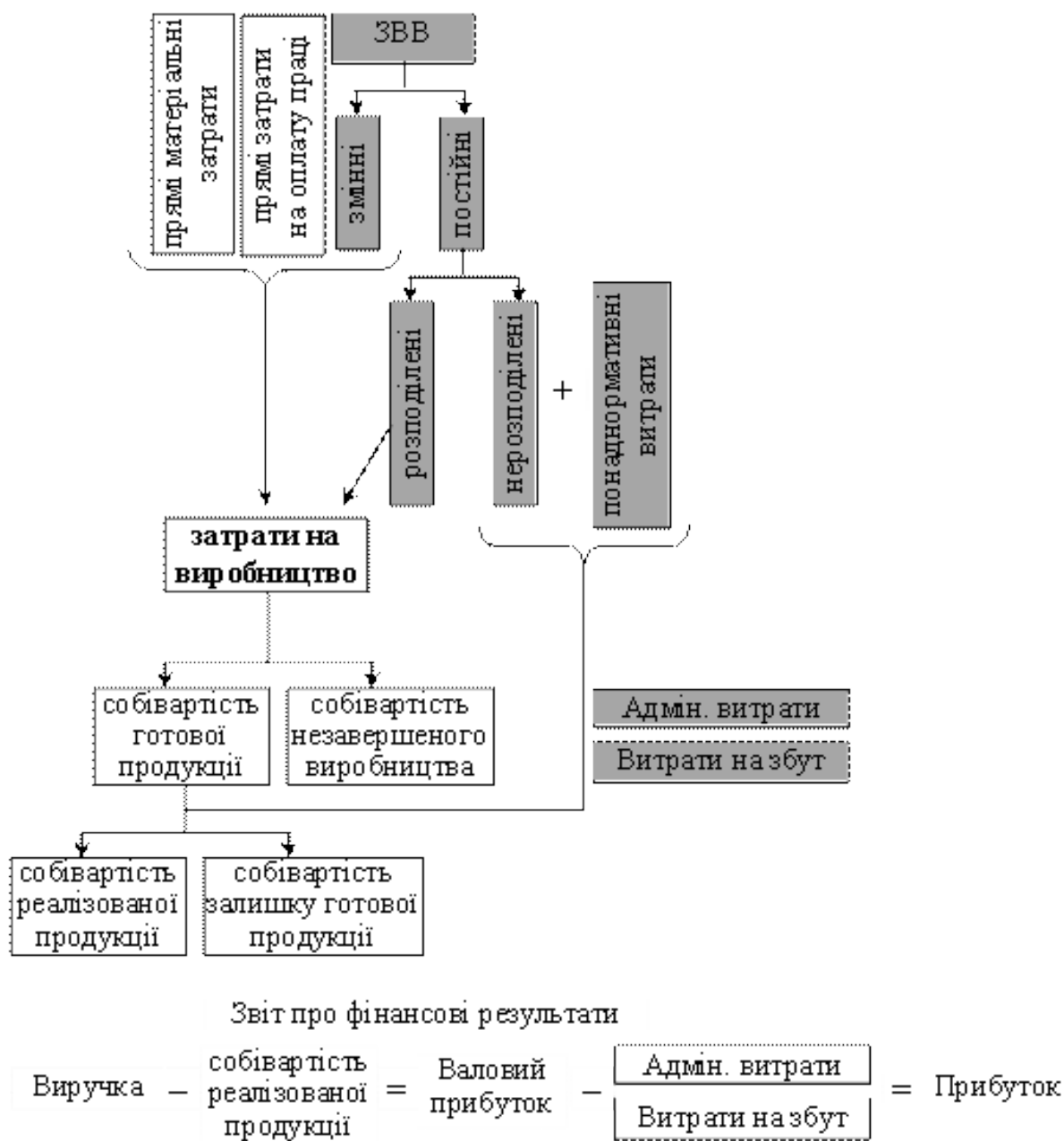

Рис. 1.2. Система обліку затрат та калькулювання собівартості відповідно до П(С)БО 16 “Витрати”

Джерело: складено за [39]

4) собівартість реалізованої продукції та оцінка залишку готової продукції;

5) віднесення адміністративних та збутових витрат до фінансового результату підприємства [39].

Розглянемо більш детально типи собівартості на класифікаційній основі - повнота покриття витрат, що включаються до собівартості. Залежно від того, які витрати включаються до собівартості продукції, ці види витрат традиційно розрізняють (рис. 1.3).

Вид собівартості		Стаття калькуляції		
Повна собівартість реалізованої продукції	Повна собівартість готової продукції	Виробнича собівартість	Технологічна собівартість	Сировина і матеріали
				Покупні напівфабрикати і комплектуючі вироби
				Роботи і послуги виробничого характеру
				Паливо і енергія на технологічні цілі
				Зворотні відходи (віднімаються)
				Основна заробітна плата
				Додаткова заробітна плата
				Відрахування на соціальні заходи
				Витрати на утримання і експлуатацію обладнання
				Витрати на утримання і експлуатацію нематеріальних активів
				Витрати на підготовку і освоєння виробництва
				Витрати внаслідок браку
				Інші прямі витрати
				ЗВВ
	Інші виробничі витрати			
	Побічна продукція (вираховується з виробничої собівартості)			
	Адміністративні витрати			
	Витрати на дослідження і розробку			
	Інші операційні витрати			
	Постійні витрати на збут			
Змінні витрати на збут				

Рис. 1.3. Види собівартості за повнотою включення витрат

Джерело: складено за [29, с.332]

Розглядаючи види собівартості, необхідно також охарактеризувати види калькуляції, оскільки вони визначаються різними видами собівартості. Різні типи собівартості складаються та використовуються залежно від прийнятої на підприємстві системи, наявності інформації та потреб управління [51, с.66].

Таким чином, собівартість продукції - це грошові витрати на підготовку та виробництво продукції (робіт, послуг). Чим краще працює

підприємство, тим ефективніше воно використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг) [36, с.125].

Залежно від складу продукції розрізняють собівартість промислової продукції, валової, реалізованої та незавершене виробництво [42].

1. Собівартість промислової продукції (робіт, послуг) - це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво і збут. Витрати на виробництво утворюють виробничу собівартість, а витрати на виробництво і збут - повну собівартість промислової продукції..

2. Собівартість валової продукції як показника застосовується до внутрішніх потреб підприємства, де вартість незавершеного виробництва не є стабільною. Після коригування собівартості валової продукції для зміни незавершеного виробництва отримують виробничу собівартість товарного виробництва. Вона разом із сумою накладних витрат являє собою повну собівартість товарної продукції.

3. Собівартість реалізації обчислюється шляхом коригування собівартості товарів на зміну балансу продажів. Визначення та облік у бухгалтерському обліку собівартості реалізується відповідно до П (С) БО 16 "Витрати" [3], згідно з яким вона складається з виробничої собівартості продукції, що була реалізована протягом звітного періоду, зберігається фіксованими накладними витратами та надмірними витратами.

4. Незавершене виробництво - матеріали, які безпосередньо перебувають на стадії обробки.

Таким чином, при плануванні, обліку та аналізі використовується значна кількість показників собівартості залежно від поставленої мети. Для характеристики собівартості різних видів продукції використовуються такі показники [42]:

1. Витрати на одну гривню виготовленої продукції.

2. Одинична собівартість окремих видів продукції. Вона визначається на основі розвитку калькуляції.

3. Зниження собівартості порівняльної промислової продукції (використовується на підприємствах зі стабільним асортиментом).

Витрати на виробництво продукції за вартістю формують її виробничу собівартість. Цей показник є одним з найважливіших економічних показників господарської діяльності підприємства, який відображає зростання продуктивності праці, економію ресурсів, технологічний прогрес.

Виробнича собівартість - це грошовий потік підприємства з виробництва його продукції, виконаних робіт та наданих послуг.

Виробнича собівартість на продукцію (роботи, послуги) включають такі види витрат (рис. 1.4):

Рис. 1.4. Формування виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства

Джерело: складено за [36, с.125]

Можна зробити висновок, що собівартість продукції - це сукупні грошові витрати на підготовку та виробництво продукції (робіт, послуг). Розглядаючи витрати, слід враховувати підзвітність конкретним цілям: визначення витрат, пов'язаних з виробництвом, ціноутворення, прогнозування та визначення кінцевого результату тощо. Підвищення ролі та значення показника собівартості в управлінні підприємством, при оцінці діяльності та стимулювання колективу підприємства передбачає класифікацію цього показника за певними його характерними ознаками.

1.2. Теоретичні основи формування собівартості продукції на підприємстві

Витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), групуються за статтями калькуляції. Тому для управління витратами на виробництво, контролю за його рівнем, виявлення резервів скорочення матеріальних, трудових та фінансових ресурсів та встановлення цін на продукцію проводять розрахунок калькуляції собівартості. Це сукупність прийомів і методів, які забезпечують розрахунок собівартості на одиницю певних видів продукції (робіт, послуг) у розрізі статей витрат [11, с.35].

За результатами калькулювання на підприємстві проводиться калькуляція витрат. Калькуляція собівартості - це табличний облік витрат у грошовому виразі на виготовлення одиниці товару чи партії продукції, а також на виконання робіт та послуг.

Калькуляції показують, які витрати і в якій мірі одиниця товару включається до собівартості. Калькуляція витрат використовується для визначення середньої собівартості продукції та собівартості виготовленої та реалізованої продукції, виконаних робіт, наданих послуг.

Не зайвим буде розробити спеціальний внутрішній документ, який регулює процедуру "калькуляції" на виробничому заводі. Наприклад, це може бути робоча інструкція з обліку виробничих витрат та собівартості продукції. У такому документі, зокрема, слід зазначити склад цехів основної та допоміжної галузей промисловості, непромислові галузі та господарства, визначити ступінь централізації або децентралізації обліку витрат на підприємстві [42].

При розрахунку собівартості вкрай важливо здійснити економічно обґрунтований розподіл собівартості звітного періоду між готовою продукцією та незавершеним виробництвом (далі НЗ), між окремими виробами та видами робіт. Адже точність розрахунку залежить від правильного вирішення цієї проблеми.

Процес розрахунку виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включає 3 етапи [48, с.261]:

1 етап - розрахунок собівартості продукції (робіт, послуг) в цілому;

2 етап - розрахунок фактичної собівартості кожного виду продукції (робіт, послуг);

3 етап - визначення одиничної собівартості (робіт, послуг).

У цьому випадку для виконання розрахунків знадобиться два показники [48, с.262]:

1) вартість виробничих витрат за певний проміжок часу;

2) обсяг виробництва або робіт, виконаних за той же період.

Крім обчислення фактичної собівартості на одиницю продукції (робіт, послуг), виробничі підприємства також визначають собівартість:

- проміжних виробів (напівфабрикати) основних виробничих одиниць, що використовуються на наступних стадіях виробництва;

- продукцію, роботи та послуги допоміжних виробництв, що споживаються основним виробництвом;

- виробництво підрозділів підприємств для виявлення результатів їх діяльності;

- загальну промислову продукцію підприємства;

- виробництво за видами продукції та напівфабрикатами власного виробництва, які реалізуються на сторону;

- одиниці виду готової продукції, напівфабрикатів власного виробництва, реалізованих на стороні, виконаних робіт та наданих послуг.

Існує 3 види калькуляції: планова, регулятивна та фактична (звітна).

Планова калькуляція проводиться до початку планового періоду. В її основі лежать прогнозні, прогресивні, технічно обґрунтовані норми та економічні норми. Планові розрахунки визначають рівень витрат, пов'язаних з виробництвом продукції (робіт, послуг), що має бути досягнуто в середньому за плановий період (рік чи квартал) [51, с.66].

Нормативна калькуляція - це розрахунок питомої собівартості продукції

(робіт, послуг) на основі поточних (або очікуваних) на початок періоду норм і норм витрат, що відображають досягнутий рівень технології, технології, організації виробництва та праці. Різниця між нормативною калькуляцією витрат та плановою полягає в тому, що вона відображає рівень собівартості на момент розрахунку і є основою для нормативного обліку виробничих витрат.

Фактична (бухгалтерська) калькуляція - це розрахунок фактичної собівартості продукції (виконаних робіт, наданих послуг) після закінчення звітного періоду на основі даних бухгалтерського обліку в розрізі кошторисів витрат, передбачених планом. Важливою особливістю є те, що така собівартість включає ті витрати та збитки, які не були передбачені плановою калькуляцією [36, с.125].

Усі ці розрахунки відображають витрати на виробництво одиниці певного виду товару (роботи, послуги) в розрізі відповідних статей витрат.

Перелік та склад статей розрахунку виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) встановлюються підприємством. Наприклад, підприємство може калькулювати виробничі витрати за такими статтями калькуляції (рис. 1.5).

Вищенаведена типова номенклатура статей витрат може бути модифікована підприємствами з урахуванням особливостей технології, техніки та організації виробництва відповідної галузі та частки певних видів витрат у собівартості продукції, а також поєднати кілька типових калькуляцій.

До статті калькуляції «Сировина та матеріали» включається вартість [42]:

- сировина та основні матеріали, що входять до складу виготовленої продукції, утворюючи їх основу, або є необхідними компонентами у виробництві продукції (робіт, послуг);

- допоміжні матеріали, що використовуються у виробництві продукції (робіт, послуг);

- малоцінні та швидкозношувані предмети, термін експлуатації яких менше одного року, що використовуються у виробничому процесі.

Витрати за статтею «Сировина та матеріали» включаються безпосередньо до собівартості окремих видів продукції та замовлень за їх фактичною собівартістю.

Статті калькуляції	→	1. Сировина та матеріали
	→	2. Покупні комплектуючі вироби, напівфабрикати, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій
	→	3. Паливо й енергія на технологічні цілі
	→	4. Основна заробітна плата
	→	5. Додаткова заробітна плата
	→	6. Відрахування на соціальне страхування
	→	7. Витрати, пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва продукції
	→	8. Відшкодування зносу спеціальних інструментів і пристроїв цільового призначення та інші спеціальні витрати
	→	9. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування
	→	10. Загальновиробничі витрати
	→	12. Втрати внаслідок технічного неминучого браку
	→	13. Інші виробничі витрати
	→	14. Позавиробничі (комерційні) витрати

Рис. 1.5. Характеристика виробничих витрат за статтями калькуляції

Джерело: складено за [51, с.210]

Стаття калькуляції «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій» включає вартість [42]:

- придбання напівфабрикатів та готових компонентів, придбаних для виготовлення виробів, що потребують додаткових витрат на оплату праці для їх переробки чи складання;

- роботи та послуги виробничого характеру, що виконуються третіми особами.

Роботи та послуги виробничого характеру включають: проведення окремих операцій з виробництва продукції, переробки сировини та матеріалів, що використовуються у виробництві, часткової переробки напівфабрикатів та виробів за умови, що ці послуги безпосередньо пов'язані

із витратами на конкретні види продукції.

Витрати на паливо та енергію на технологічні цілі включають витрати на всі види палива та енергію (як отримані від третіх сторін та організацій, так і виготовлені самим підприємством), які безпосередньо використовуються у виробничому процесі.

Витрати палива та енергії на технологічні цілі безпосередньо пов'язані з собівартістю окремих видів продукції на основі показань вимірювальних приладів або встановлених норм витрат виробництва.

Витрати палива та енергії на технологічні цілі, які безпосередньо відносяться до собівартості певних видів продукції, включаються до собівартості продукції пропорційно прогнозованим нормам.

Фактична вартість праці, пов'язана з витратами на виробництво, враховується за статтями калькуляції «Основна заробітна плата», «Додаткова заробітна плата», а також за комплексними статтями калькулювання.

До статті «Основна заробітна плата» включаються витрати на виплату основної заробітної плати, обчислені відповідно до прийнятих систем оплати праці, у вигляді тарифних ставок (зарплат) та одиничних ставок для працівників, які займаються виробництвом продукції.

Заробітна плата працівників, які займаються виробництвом відповідної продукції (робіт, послуг), безпосередньо включається до собівартості відповідних видів продукції (груп однорідних видів продукції).

Стаття калькуляції «Відрахування на соціальні заходи» включає витрати на соціальні заходи при страхуванні працівників, які займаються виробництвом продукції в основних та допоміжних структурних підрозділах підприємства, зокрема включаються відрахування:

- на обов'язкове державне пенсійне страхування робітників, зайнятих виробництвом продукції;
- на обов'язкове соціальне страхування робітників, зайнятих виробництвом продукції;
- на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок

безробіття робітників, зайнятих виробництвом продукції;

- на індивідуальне страхування та на інші соціальні заходи робітників, зайнятих виробництвом продукції, відповідно до законодавства.

З 01.01.2011 року вступив в силу Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI, 08.07.2010 [16].

Цей Закон визначає правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Обліком платників єдиного внеску, забезпеченням збору та веденням обліку страхових коштів, контролем за повнотою та своєчасністю їх сплати, веденням Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування займається Пенсійний фонд України. Єдиний соціальний внесок сплачується саме на його рахунки. Потім ці суми розподіляються серед фондів соціального страхування. Відповідно до статі 138 Податкового Кодексу України єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до відноситься складу витрат операційної діяльності [16].

Стаття витрат «Витрати на утримання та експлуатацію устаткування» включає [7, с.337]:

1) амортизаційні відрахування від собівартості виробництва та підйомно-транспортного обладнання, цехового транспорту та інструментів із складу основних фондів, інших необоротних матеріальних активів та

нематеріальних активів;

2) витрати на технічне обслуговування та експлуатацію виробничого та підйомно-транспортного обладнання, цехового транспорту та інструментів та пристроїв із складу основних виробничих приміщень (технічний огляд, обслуговування);

3) витрати на ремонт, що проводяться на підтримку об'єкта в робочому стані та на отримання спочатку визначеної суми майбутніх економічних вигод від використання виробничого та піднімально-транспортного обладнання, цехового транспорту та інструментів та інструментів із складу основних фондів;

4) сума платежів, сплачених за користування основними засобами, іншими матеріальними основними фондами, нематеріальними активами, передбаченими для оперативного лізингу (лізингу);

5) витрати на обслуговування автотранспортних засобів;

6) інші витрати, пов'язані з технічним обслуговуванням та експлуатацією обладнання, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів.

Стаття витрат “Загальновиробничі витрати” включає [3, с.46]:

1. Витрати на управління виробництвом (винагорода апарату управлінських цехів, дільниць тощо; відрахування на соціальні заходи та медичне страхування апарату управлінських цехів, дільниць; витрати на відрядження працівників магазинів, дільниць тощо).).

2. Амортизація основних фондів загальновиробничого (цехового, дільничого, лінійного) призначення.

3. Амортизація нематеріальних активів загальновиробничого (цехового, дільничого, лінійного) призначення.

4. Витрати на обслуговування, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загального призначення.

5. Витрати на вдосконалення технології та організації виробництва

(заробітна плата та відрахування на соціальну діяльність працівників, які займаються вдосконаленням технології та організації виробництва, підвищенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності, іншими експлуатаційними характеристиками у виробничому процесі; вартість матеріалів, придбання комплектуючих та комплектуючих напівфабрикатів, оплата послуг сторонніх виробників тощо).

6. Витрати на опалення, освітлення, водопостачання, каналізацію та інше обслуговування виробничих приміщень.

7. Витрати на утримання виробничого процесу (оплата праці загальновиробничого персоналу; відрахування на соціальні заходи, медичне страхування працівників та апарат управління виробництвом; витрати на здійснення технологічного контролю виробничих процесів та якості продукції, робіт, послуг).

8. Витрати на охорону праці, охорону здоров'я та навколишнє середовище.

9. Інші витрати (внутрішньовиробничий рух матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів від складів до майстерень та готової продукції на склади; дефіцит незавершеного виробництва; дефіцит та втрати від пошкодження матеріальних цінностей у магазинах; оплата простоїв тощо).

До статті «Втрати від браку» включаються [3, с.47]:

- вартість остаточно відхиленої продукції (виробів, напівфабрикатів) з технологічних причин;

- вартість матеріалів, напівфабрикатів (деталей), пошкоджених під час налагодження обладнання;

- собівартість скляних, керамічних та пластикових виробів, розбитих у технологічному потоці під час їх виготовлення, переробки, упаковки; зламаній під час транспортування на виробництві;

- витрати на усунення браку;

- витрати, що перевищують встановлені норми витрат на гарантійний ремонт (тобто 10 відсотків загальної вартості таких товарів, які були продані

та на які не закінчився гарантійний строк), та витрати на обслуговування гарантійних майстерень [3, с.47] .

Цей тип втрат браку на підприємстві виникає тоді, коли на підприємстві створюється резервний фонд для виконання гарантійних зобов'язань. Якщо на підприємстві не створено резервний фонд, усі фактичні гарантійні ремонтні та гарантійні витрати включаються до собівартості продажів;

- технологічні втрати.

До статті калькуляції «Інші виробничі витрати» включаються [24, с.29]:

1. Витрати на перевірку виробів, деталей, компонентів на відповідність вимогам стандартів або технічних характеристик;

2. Витрати на проведення епізодичних та періодичних випробувань (короткий контроль) для оцінки зібраного продукту (або його компонентів) на відповідність вимогам нормативної документації.

3. Витрати, пов'язані з установкою або демонтажем випробуваного виробу;

4. Витрати на відновлення або приведення виробу до товарного вигляду або собівартості за вирахуванням вартості рідких матеріалів та відходів, якщо продукт повністю або частково непридатний під час випробування.

Перелік та склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) встановлюються підприємством [3, с.46].

Групування витрат за статтями передбачає поділ витрат, пов'язаних із виробництвом певних видів продукції, які можуть бути безпосередньо та безпосередньо включені до їх собівартості, а також тих, що збираються протягом місяця та наприкінці місяць розподіляються між окремими продуктами пропорційно певній базі. Статті калькуляції визначають витрати одиниці продукції, тобто її собівартість. Різниця між статтями собівартості та подібними елементами витрат полягає в тому, що в першому випадку враховуються лише витрати конкретного товару, а в другому - всі витрати підприємства, незалежно від того, де і для яких потреб вони були зроблені.

1.3. Методичні підходи шляхів зниження собівартості продукції підприємства

Під методом калькулювання розуміється сукупність прийомів розподілу витрат підприємства по калькуляційних статтях і віднесення їх до об'єкту калькулювання. Методи калькулювання залежать від об'єкту калькулювання.

Методів калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) немало, однак принципова відмінність характерна для двох полярних методів - позамовного та попередільного, оскільки інші представляють собою модифікацію або гібрид. Відмінність названих методів полягає в підходах до виділення об'єкту калькулювання [26].

Існують такі методи калькулювання собівартості продукції [11, с.34]:

1. Попередільний метод. Переділ – це визначена сукупність технологічних операцій, внаслідок виконання яких одержують продукт праці, готовий для цієї сукупності (напівфабрикат, напівпродукт). При цьому методі витрати обліковуються в розрізі технологічних переділів, видів продукції або напівфабрикатів. Цей метод обліку витрат застосовують на тих промислових підприємствах, де продукція виготовляється при послідовній переробці вихідної сировини за окремими стадіями (переділами, фазами) технологічного процесу.

Попередільний метод має два варіанти: одно- та багатопередільний.

1.1. Однопередільний метод. При застосуванні цього методу технологічний процес не поділяється, а від першої операції до останньої становить єдине ціле, наприклад, хлібопечення тощо [11, с.34].

1.2. Багатопередільний метод застосовують, коли технологічний процес поділяють на декілька технологічних фаз (стадій, переділів) й наприкінці кожного переділу одержують напівфабрикат, який визначають за кількістю і вартістю, тобто калькулюють виробничу собівартість напівфабрикатів. Готовий продукт одержують наприкінці останнього переділу.

Попередільний метод обліку витрат має у різних галузях свої

особливості. Вони пов'язані з особливостями технології та організації виробництва й незавершеного виробництва. Наприклад, на підприємствах чорної металургії повний технологічний цикл складається з таких виробництв – доменне, сталеве, прокатне. Перші два переділи виготовляють напівфабрикати – чавун, сталь, які переробляють на наступному переділі, і лише третій переділ (прокатний) випускає готову продукцію.

2. Позамовний метод обліку витрат на виробництво застосовують в основному в індивідуальних та дрібносерійних виробництвах. Об'єктами обліку при цьому методі є окремі замовлення. До таких виробництв належать судно-, турбо-, авіабудівні та інші виробництва. Кожному замовленню надають окремий номер, який зазначають в усіх документах про витрати на це замовлення [24, с.29].

Фактичну собівартість окремих замовлень (виробів, робіт, послуг) визначають або після передачі на склад, або перед здаванням замовнику безпосередньо.

3. Нормативний метод обліку витрат на виробництво застосовують для щоденного виявлення відхилень від діючих норм на виробництво з метою запобігання надмірних витрат коштів підприємства.

Суть нормативного методу зводиться до того, що витрати на виробництво обліковуються за поділом їх на три елементи обліку [46, с.312]:

1) витрати в межах норми (плану, кошторису, квоти тощо);

2) зменшення (економія) або збільшення (перевитрати) витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом тощо) внаслідок зміни норми під впливом технічного прогресу;

3) відхилення витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом, планом тощо) у бік зменшення (економія) або збільшення (перевитрати).

У вітчизняній та зарубіжній практиці фінансового та управлінського обліку, також, утворились і використовуються більше десятка інших методів калькулювання і обліку витрат, що представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Сучасні методи калькулювання собівартості продукції

Метод	Характеристика
1	2
Standart-costing	"Стандарт-кост" відноситься до одного з найбільш широко використовуваних методів управлінського обліку, методів управління виробничими витратами. Основна ідея методу «стандарт-кост» - розробка стандартів, до яких має прагнути підприємство. Використовуючи метод «стандарт-кост», вартість ресурсів у вигляді норм заздалегідь визначається. Відхилення, визначені оперативно, сигналізують про негативні обставини у виробничому процесі, на які керівники повинні звернути увагу, тобто приймати відповідні рішення. Ті ж відхилення, які виявляються в процесі здійснення господарської діяльності, - це інформація, яка необхідна керівникам для прийняття своєчасних управлінських рішень і є найціннішою в регулюванні виробничого процесу, а отже і в управлінні витратами.
Direct-costing	Характерною особливістю цієї системи є поділ усіх витрат на дві основні групи: змінні, тобто такі, які залежать від обсягу виробництва і зростають за рахунок збільшення обсягу виробництва, і постійні (умовно-постійні), незалежні від обсягу виробництва і майже завжди залишаються на колишньому рівні. Змінні витрати з точки зору контролю за їх раціональністю завжди потребують більшої уваги, ніж постійні витрати, які нараховуються на однакові суми за однакові проміжки часу. Тому дуже важливо контролювати змінні витрати. «Директ кост» - це система розрахунку собівартості продукції лише на основі прямих (змінних) витрат виробництва.
Target-costing	Метод таргет-костингу є ефективним інструментом системи стратегічного управління витратами, який дає змогу створити механізм послідовного і цілеспрямованого управління процесом обґрунтування та формування цільової собівартості продукції. Система таргет-костингу передбачає розрахунок собівартості продукції за заздалегідь встановленою ціною реалізації, яка визначається за допомогою маркетингових досліджень. Ціна, на основі якої розраховується собівартість продукції, визначається за допомогою маркетингових досліджень, тобто фактично є очікуваною ринковою ціною продукту чи послуги.
Kaizen-costing	Кайзен-костінг - це цілісна система управління витратами, що підтримує стратегію оптимізації витрат, направлена на

Продовження таблиці 1.2.

1	2
	<p>підвищення ефективності виробничих процесів і приводить до запланованих результатів. Він використовується в японській моделі стратегічного управління витратами поряд з таргет-костінгом і є його продовженням, які переслідують однакову мету – досягнення цільової собівартості: таргет-костінг – на етапі проектування нового продукту, а кайзен-костінг – на етапі її виготовлення. Головною задачею є ліквідація різниці між фактичною і цільовою собівартістю шляхом залучення всього персоналу компанії. Поняття “кайзен-костинг” означає забезпечення необхідного рівня собівартості продукту і пошук можливостей зниження витрат, в тому числі і на персонал, до деякого цільового рівня.</p>
ABC–Costing	<p>ABC-метод, як метод калькулювання собівартості, дозволяє підвищити точність віднесення накладних витрат на певний продукт та вводити оцінку вартості продукції (послуг) підприємства у випадках, коли виробництво характеризується переважанням накладних витрат над прямими. Activity Based Management - процесно-орієнтоване управління, головною метою якого є оптимізація витрат на здійснення різних процесів (видів діяльності) за критерієм забезпечення зростання ринкової вартості суб'єкта господарювання. Важливим етапом є розподіл витрат на ресурси. На даному етапі вартість накладних витрат переноситься на вартість ресурсів. При цьому визначається повна поточна вартість володіння одиницею ресурсу: вартість посадки, вартість устаткування тощо. Сукупність витрат і сукупність ресурсів являють собою ієрархічні структурні елементи, глибина деталізації яких прямо пропорційна необхідній точності отриманих даних і трудомісткості та вартості їх отримання.</p>
SCM – strategic cost management	<p>Стратегічне управління витратами (SCM – Strategic Cost Management) як складова менеджменту має в основі активний пошук керівництвом підприємства управлінських рішень, які допоможуть суб'єкту господарювання вижити в економічно мінливому середовищі в умовах жорсткої конкуренції. Становленню SCM передувала інтеграція трьох напрямів стратегічного менеджменту: 1) аналіз ланцюжків цінностей; 2) стратегічне позиціонування; 3) аналіз та управління факторами, що визначають витрати на персонал.</p>

Джерело: складено за [3; 8; 16; 40;50]

Кількісно вимірні показники економії витрат на життєдіяльність та праці - це резерви зменшення витрат. Досить нагальним питанням для всіх

виробничих підприємств є зниження собівартості продукції, оскільки підприємство прагне збільшити свій прибуток за рахунок зменшення витрат.

Під чинниками зниження собівартості продукції розуміють сукупність рушійних сил та причини, що визначають її рівень та динаміку [24, с.29].

До факторів, що знижують собівартість продукції підприємства, належать ті, які представлені на рис. 1.6.

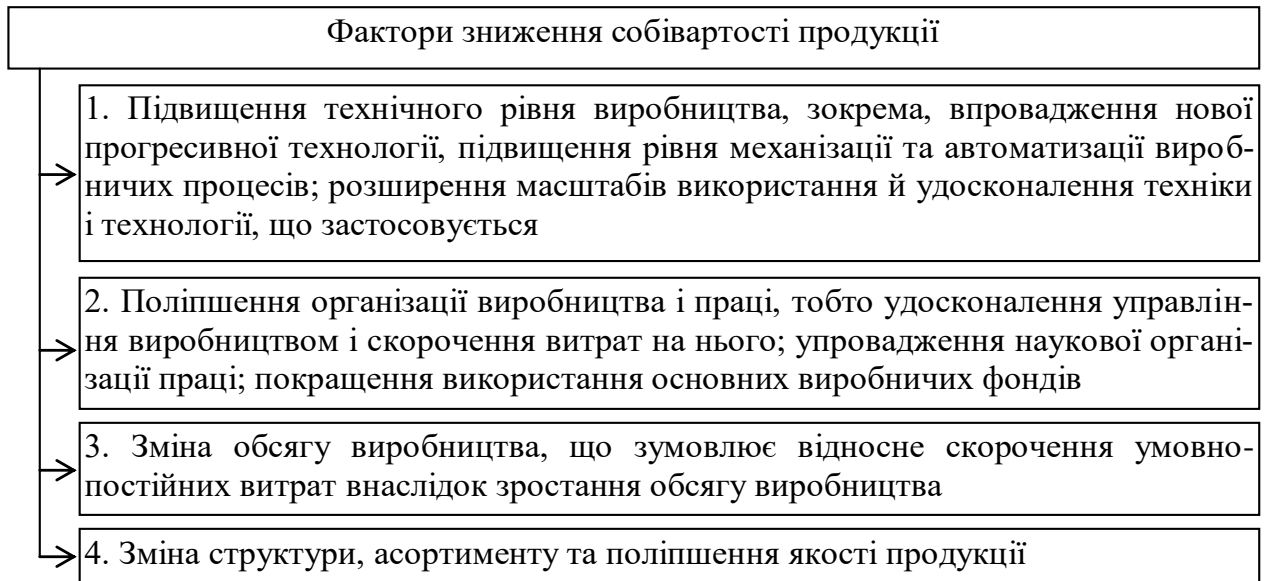

Рис. 1.6. Фактори зниження собівартості продукції

Джерело: складено за [40]

Слід зазначити, що зниження собівартості можна визначити на ранніх стадіях життєвого циклу продукції та у процесі виробництва. На ранніх стадіях життєвого циклу продукції ефективним методом виявлення резервів для зниження собівартості продукції є функціональний аналіз витрат (FVA). Використання функціонального аналізу витрат для зниження собівартості продукції, яку вони виробляють, має деякі відмінності від її використання при розробці нових товарів. Основна відмінність полягає в тому, що FVA використовується для поліпшення якості продукції, в поєднанні з якою для вирішення проблеми зниження собівартості їх виробництва та експлуатації, а для пошуку резервів для зменшення витрат на дослідження обмежений обсяг окремих продуктів, їх елементи, технологія та організація їх виробництва.

Результат FVA - зменшення витрат на одиницю корисного ефекту -

може бути виражений: збільшення споживчих властивостей товару при одночасному зниженні витрат, збільшення споживчих властивостей при збереженні або економічно обґрунтованому збільшенні витрат, зниження витрат при збереженні або виправданому зниженні функціональне виконання. На основі ідей, прийнятих для впровадження, вони розробляють конкретні заходи, спрямовані на зниження виробничих витрат і контролюють їх реалізацію, що сприяє підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності продукції. Тому для покращення свого фінансово-економічного стану підприємство повинно шукати шляхи зниження собівартості продукції [3, с.47].

Технічні та економічні фактори виробництва мають істотний вплив на рівень собівартості. Постійний технічний прогрес є найважливішою умовою зниження собівартості. Зі збільшенням обсягу виробництва прибуток підприємства збільшується не тільки за рахунок зменшення собівартості, але і за рахунок збільшення обсягу продукції. Таким чином, чим більший обсяг виробництва, тим рівніше, тим більший розмір прибутку підприємства.

Підтримання суворої економії в усіх сферах виробництва та господарської діяльності підприємства має велике значення в боротьбі за зниження собівартості продукції. Поступове впровадження економії на підприємствах виявляється насамперед у зменшенні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат на утримання виробництва та управління, у усуненні втрат від дефіциту та інших невиробничих витрат [7, с.312].

Резерви скорочення робочих і загальних економічних витрат включають спрощення та зменшення витрат на апарат управління, економлячи на витратах управління. Значне зниження собівартості також пов'язане зі зменшенням збитків від браку. Тому компанії потрібно звести ці втрати до мінімуму. Відносне зниження собівартості продукції може бути досягнуто за рахунок підвищення продуктивності праці та економії заробітної плати.

Джерелами скорочення собівартості є ті витрати, за рахунок яких

зменшуються витрати на виробництво, а саме [14, с.45]:

- вартість робочої сили, яку можна зменшити за рахунок поліпшення використання праці та праці;
- вартість живої праці, яку можна зменшити за рахунок підвищення продуктивності праці;
- адміністративні та адміністративні витрати.

Основні способи зниження собівартості продукції - це зменшення тих витрат, які мають найвищу частку в її структурі.

Фактори зниження собівартості - це підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва і праці, зміни структури та обсягу виробництва, галузі та інші фактори.

План собівартості продукції на підприємстві включає такі елементи:

- планування зниження собівартості товарної продукції;
- кошторис виробничих витрат;
- підготовка планових розрахунків окремих видів продукції.

Планування зниження собівартості товарної продукції здійснюється шляхом планування зниження собівартості на 1 грн. товарної продукції. Усі фактори, що впливають на зміну цих витрат, можна об'єднати у вищезазначені групи [7, с.276].

Впровадження рентабельних технологій виробництва, перейняття світового досвіду зниження собівартості є найбільш раціональним способом зниження собівартості продукції. Також важливим є дотримання всіх основних принципів ефективного розгортання продуктивних сил: це скорочення шляхів між виробником і покупцем, між виробництвом та сировинною базою.

Під чинниками зниження собівартості продукції ми будемо розуміти засоби та способи використання наявних запасів. Факторами зниження собівартості на підприємстві є [7, с.277]:

- підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, використання нових видів сировини);

- вдосконалення організації виробництва і праці (розвиток спеціалізації виробництва, вдосконалення організації праці);
- зміна структури та обсягу виробництва (відносне зменшення звичайних витрат, зміна структури виробництва);
- галузь та інші фактори.

При узагальненні резервів для зниження собівартості продукції необхідно враховувати фактори підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та їх раціонального використання відповідно до режиму економії.

Шляхи зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції компанії є [40]:

- зменшення обсягу дефектів, поліпшення якості продукції;
- дешевша продукція за рахунок зниження собівартості сировини;
- покращення умов праці та використання нових технологій кріплення пружинних блоків, пошиття та кріплення кришок тощо.

Наступні способи зменшення собівартості можна безпосередньо визначити [9]:

- пошук нових постачальників, дешевшої сировини;
- перегляд штатного розпису працівників з метою оптимізації їх кількості;
- підвищення ефективності використання виробничих площ;
- раціональне та економне використання сировини, матеріалів, що досягається впровадженням процесів на відповідність обсягу виробничих норм.

Найефективнішими способами зниження собівартості продукції є впровадження рентабельних технологій виробництва, використання світового досвіду зниження собівартості. Найбільш ефективною, ресурсозберігаючою технологією є вихід для українського виробника з затяжної кризи. Не менш важливим фактором, що сприяє зменшенню собівартості підприємства, є дотримання всіх основних принципів

ефективного розподілу продуктивних факторів - скорочення шляхів між виробником і покупцем, між виробництвом і сировиною. [9].

Розрахунок зниження собівартості продукції відповідно до певних факторів проводиться у такій послідовності [11, с.33]:

1. Визначають витрати на 1 грн. товарної продукції в базовому році: діленням собівартості всієї товарної продукції на обсяг товарної продукції підприємства:

$$B_{1\text{грн.т.б}} = \frac{S_{\text{т.б}}}{Q_{\text{т.б}}} \quad (1.1)$$

де $B_{1\text{грн.т.б}}$ - витрати на 1 грн. товарної продукції, коп./грн.;

$S_{\text{т.б}}$ - загальна собівартість товарної продукції, грн.

$Q_{\text{т.б}}$ - обсяг товарної продукції підприємства, грн.

2. Визначають вихідну собівартість товарної продукції в плановому році ($S_{\text{в.пл.}}$):

$$S_{\text{в.пл}} = B_{1\text{грн.т.б}} \times Q_{\text{т.пл}} \quad (1.2)$$

де $Q_{\text{т.пл}}$ - плановий обсяг товарної продукції підприємства, грн.

3. Визначають економію витрат за техніко-економічними чинниками методом прямого розрахунку:

3.1. Економія витрат виробництва за рахунок зниження норм витрат матеріалів ($E_{\text{м}}$):

$$E_{\text{м}} = (H_0 \times Ц - H_1 \times Ц) \times N_1 \quad (1.3)$$

де H_0 , H_1 - норма витрат матеріалів до і після виробництва, в натуральних одиницях;

$Ц$ - ціна одиниці матеріального ресурсу, грн.;

N_1 - обсяг випуску продукції, в натуральних одиницях.

3.2. Економія витрат виробництва за рахунок росту продуктивності праці (зниження трудомісткості виготовленої продукції ($E_{\text{т}}$)):

$$E_m = \left[(t_0 \times S_{z0} - t_1 \times S_{z1}) \times \left(1 + \frac{\% \text{ дод}}{100\%}\right) \times \left(1 + \frac{\% \text{ соц.зах}}{100\%}\right) \right] \times N_1 \quad (1.4)$$

де t_0, t_1 — трудомісткість одиниці продукції до і після виробництва, н-год.;

S_{z0}, S_{z1} - середньогодинна тарифна ставка робітників до і після виробництва, грн./год.;

% дод - середній процент додаткової заробітної плати для певної категорії робітників;

% соц.зах. - встановлений процент відрахувань на соціальні заходи.

3.3. Зміна структури і обсягу продукції спричиняє відносне зменшення умовно-постійних витрат (E_{y-n}):

$$E_{y-n} = \frac{\Delta Q_{пл} \times \Pi_{y-n}}{100\%} \quad (1.5)$$

де $\Delta Q_{пл}$ - приріст обсягу випуску продукції в плановому році, %;

Π_{y-n} - сума умовно-постійних витрат в базовому році, грн.

4. Визначають планову собівартість продукції ($S_{пл}$):

$$S_{пл} = S_{в.пл} \pm E_{сум} \quad (1.6)$$

де $E_{сум}$ - сума економії витрат з урахуванням техніко-економічних факторів, грн.

5. Визначають рівень витрат на 1 грн. товарної продукції у плановому році ($B_{1грн.т.пл.}$):

$$B_{1грн.т.пл.} = \frac{S_{пл}}{Q_{т.пл.}} \quad (1.7)$$

6. Розраховують процент зниження витрат на 1 грн. товарної продукції в плановому році порівняно із звітним (%_{зн.}):

$$\%_{зн.} = \frac{B_{1грн.т.б} - B_{1грн.т.пл.}}{B_{1грн.т.б}} \times 100\% \quad (1.8)$$

Можна зробити висновок, що систематичне зниження собівартості забезпечує не тільки зростання прибутку підприємства, але і дає державі додаткові джерела як для подальшого розвитку суспільного виробництва, так і для підвищення матеріального становища працівників. Вплив підприємств на елементи витрат є обмеженим. Однак, і він можливий через незалежне управління показниками, до яких застосовуються встановлені нормативи відрахувань: витрати на оплату праці, структура і джерела її виплати; вартість основних виробничих засобів, що належать підприємству, їх структура і джерела формування.

Отже, виявлення резервів зниження собівартості повинно спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного і організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних засобів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків, а також всіх складових собівартості. Основним і головним резервом зниження собівартості продукції підприємства є скорочення матеріальних витрат. Вдосконалення механізму управління витратами ефективно тільки на основі використання комплексного, системного підходу до вирішення проблеми зниження собівартості продукції на підприємстві. Скорочення витрат виробництва та зниження на цій основі собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретичних та методичних засад собівартості продукції підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що собівартість є одним із важливих узагальнень показників якості ефективності виробництва, що дозволяють контролювати витрати та оцінювати результати господарської діяльності підприємства. Вона відображає індивідуальні витрати та умови виробництва, а також конкретні результати управління підприємством.

2. Встановлено, що серед науковців відсутнє єдине трактування поняття «собівартість» продукції підприємства. На основі проведеного аналізу сутності собівартості продукції у економічній та обліковій літературі встановлено, що: «собівартість продукції» – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції (робіт, послуг). Чим краще працює підприємство, ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг).

3. Обґрунтовано, що вдосконалення механізму управління витратами ефективно тільки на основі використання комплексного, системного підходу до вирішення проблеми зниження собівартості продукції на підприємстві. Скорочення витрат виробництва та зниження на цій основі собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

4. Доведено, що методів калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) немало, однак принципова відмінність характерна для двох полярних методів - позамовного та попередільного, оскільки інші представляють собою модифікацію або гібрид. Виділено основні методи калькулювання собівартості продукції: попередільний; позамовний; нормативний. Також, в роботі проаналізовано найбільш застосовувані у вітчизняній та зарубіжній практиці фінансового та управлінського обліку, інші методи калькулювання і обліку витрат. На сьогодні на вітчизняних підприємствах почали

використовувати наступні методи: Standart-costing, Direct-costing, Target-costing, Kaizen-costing, ABC–Costing, SCM – strategic cost management, які дозволяють своєчасно реагувати на зміну зовнішнього середовища та удосконалюють процес управління.

5. Встановлено, що за результатами калькулювання на підприємстві проводиться калькуляція витрат. Калькуляція собівартості - це облік витрат у грошовому виразі на виготовлення одиниці товару чи партії продукції, а також на виконання робіт та послуг. Калькуляції показують, які витрати і в якій мірі одиниця товару включається до собівартості.

6. До основних факторів зниження собівартості продукції суб'єктів господарювання можна віднести : підвищення технічного рівня виробництва, підвищення рівня автоматизації та механізації виробничих процесів, поліпшення організації виробництва і праці, зміна обсягу виробництва.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»

2.1. Аналіз ринку дитячого молочного харчування

В даний час ринок дитячих молочних продуктів в Україні характеризується стійкою тенденцією до зростання. Однією з причин такого зростання є зміна культури споживання та способу життя: підвищення зайнятості жінок та, отже, потреба у готовому продукті для дитини - якісний, зручний та безпечний [6].

На сьогоднішній день на українському ринку поставки українських молочних продуктів вітчизняного походження незавершені. Зважаючи на важкий стан економіки, значне падіння національної валюти, зниження купівельної спроможності громадян, згортання торговельних відносин з Російською Федерацією значно підвищує актуальність продовольчої безпеки на цьому сегменті ринку. Погіршення соціально-демографічної ситуації в Україні, а саме збільшення кількості матерів-одиначок та погіршення здоров'я жінок, значні обсяги та термін окупності інвестицій у виробництво дитячої суміші, неефективне регулювання ринку дитячих сумішей виявляють визначення пріоритетних напрямів розвитку цього сектора. [12, с.83].

Останніми роками на ринку дитячого молока в Україні спостерігається певна позитивна динаміка:

по-перше, попит на продукцію збільшився через погіршення здоров'я жінок, які змушені замінювати грудне молоко молочними сумішами;

по-друге, зросла зайнятість жінок і, отже, потреба у готовому дитячому харчуванні;

по-третє, інтерес до внутрішнього виробництва зростає через коливання валюти та економічну нестабільність [6].

Динаміка виробництва та споживання дитячого молочного харчування в Україні представлена на рис. 2.1.

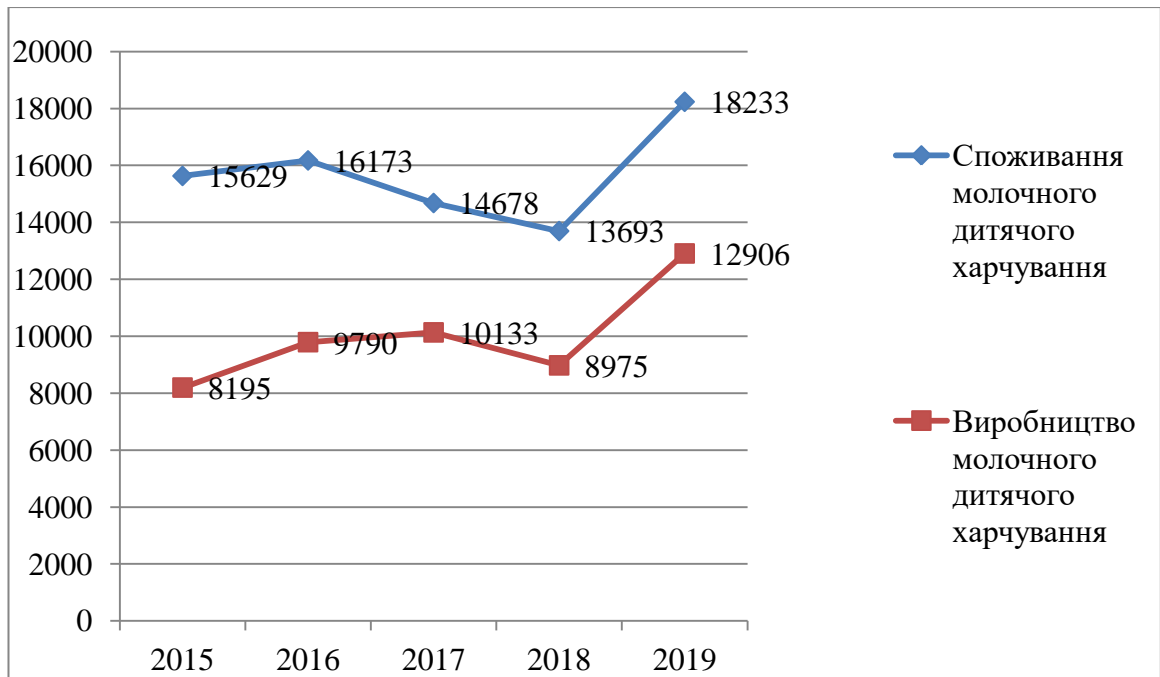

Рис. 2.1. Динаміка обсягів виробництва та споживання дитячого молочного харчування в Україні у 2015-2019 рр., тонн.

Джерело: складено за [34]

За результатами проведеного аналізу визначено, що в Україні у 2019 році відбулося зростання обсягів споживання дитячого молочного харчування в Україні на 4540 тонн, або на 24,89 %, що склало 18233 тонн. Аналогічно, відбувається зростання обсягів виробництва дитячого молочного харчування в Україні на 3931 тонн, або на 43,80 %, що склало 12906 тонн.

Отже, паралельно із зростанням споживання, збільшилося виробництво дитячого молочного харчування в Україні як у контексті задоволення зростаючого попиту, так і програми імпортозаміщення. Водночас, доводиться констатувати, що у 2019 році потреби ринку у дитячому молочному харчуванні були задоволені лише на 70,79 %, що свідчить про необхідність імпорту необхідних товарів на вітчизняний ринок.

Слід зазначити, що збільшення виробництва молока для немовлят пов'язане з впровадженням нових потужностей (збільшення виробничих потужностей 2 спеціалізованих фабрик з виробництва дитячої суміші ТМ «Агуша» та «Яготинське для дітей») [37, с.56].

Спеціалізований бізнес з дитячого харчування залишається лідером у

виробництві молочних продуктів. Основними учасниками цього ринку є [6]:

ПАТ «Хорольський молочно-консервний комбінат дитячих товарів» (Полтавська область) - сухі молочні продукти;

ПАТ "Галактон", ТОВ "Фаворит" (м. Київ), ПАТ "АК Комбінат" Придніпровський "" (Дніпропетровськ), ТОВ "Лустдорф" (Вінницька область), ПАТ "Яготинський маслозавод" Яготинське для дітей "(Київська область), комунальне підприємство "Міська молочна фабрика - кухня для дитячого харчування" (Харків) - рідкі та пастоподібні молочні продукти.

Сировина для виробництва молочної продукції молочного дитячого харчування отримується від підприємств, яким надано статус спеціальної зони. Наразі 59 господарств у 14 областях України: Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Київській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській та Чернігівській. Динаміка обсягів експорту та імпорту дитячого молочного харчування в Україні представлено на рис. 2.2.

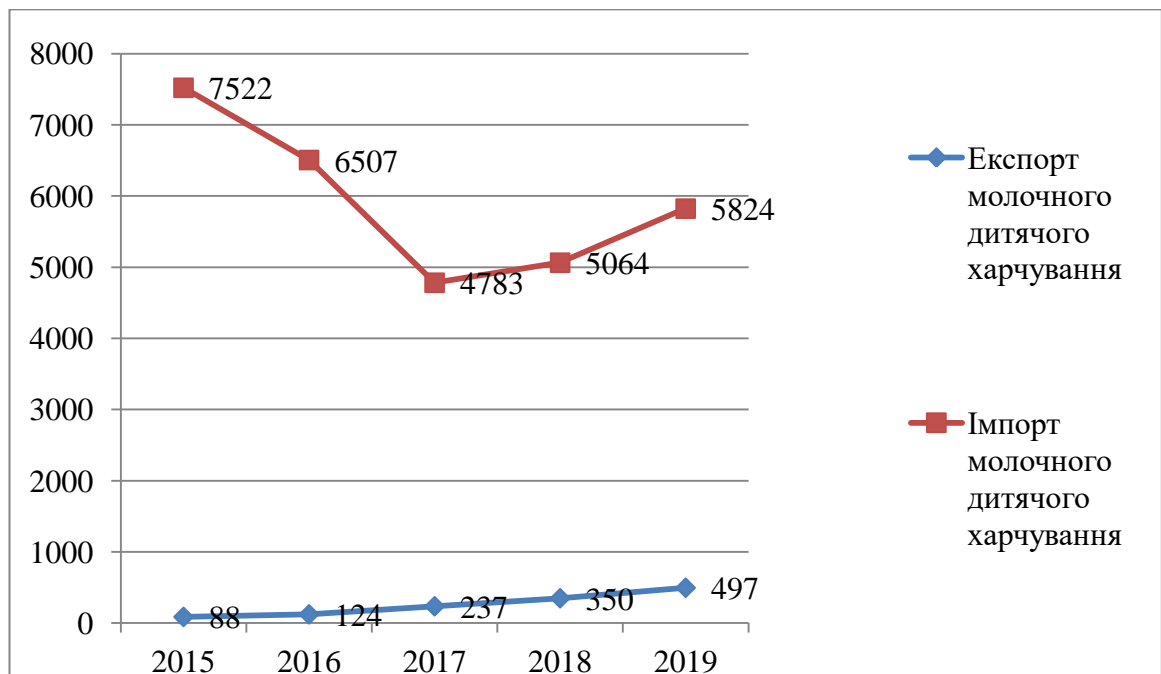

Рис. 2.2. Динаміка обсягів експорту та імпорту дитячого молочного харчування в Україні у 2015-2019 рр., тонн.

Джерело: складено за [34]

За результатами проведеного аналізу визначено, що в Україні практично не здійснюється експорту дитячого молочного харчування, тобто наша країна є виключно імпортно-залежною за цією категорією товарів. Водночас, імпорт дитячого молочного харчування у 2019 році склав 5824 тонн, що на 760 тонн, або на 15,00 % більше, ніж у 2018 році.

Найбільшими імпортерами дитячого харчування на український ринок є європейські країни, виробництво яких становить 64% від загального імпорту дитячого харчування. Це виробники таких відомих брендів: "Nutricia" (Нідерланди), "Nestle" (Швейцарія), "Hipp", "Hesnz" (Німеччина) тощо [37, с.57].

Структура імпорту дитячого молочного харчування за країнами-імпортерами до України у 2019 році представлена на рис. 2.3.

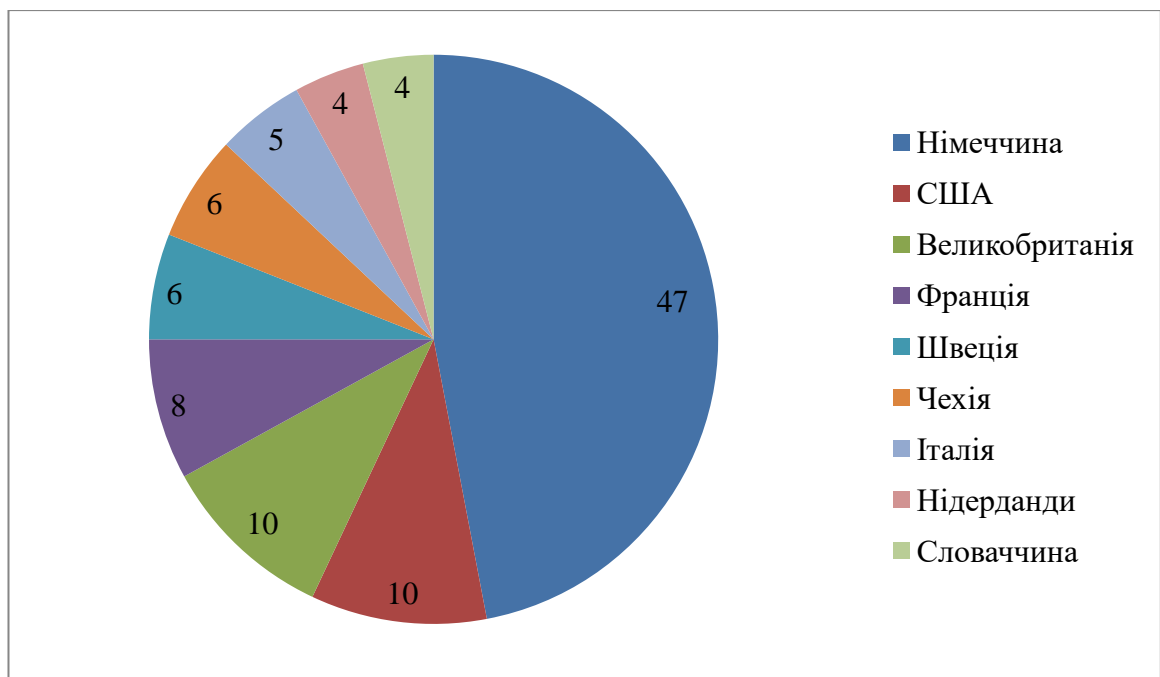

Рис. 2.3. Структура імпорту дитячого молочного харчування за країнами-імпортерами до України у 2019 році, % [41]

Джерело: складено за [41]

Отже, найбільша частка імпорту в Україну припадає на дитяче молоко з Німеччини (47%), США (10%) та Великобританії (10%).

Структура ключових гравців на ринку дитячого молочного харчування України у 2019 році представлена на рис. 2.4.

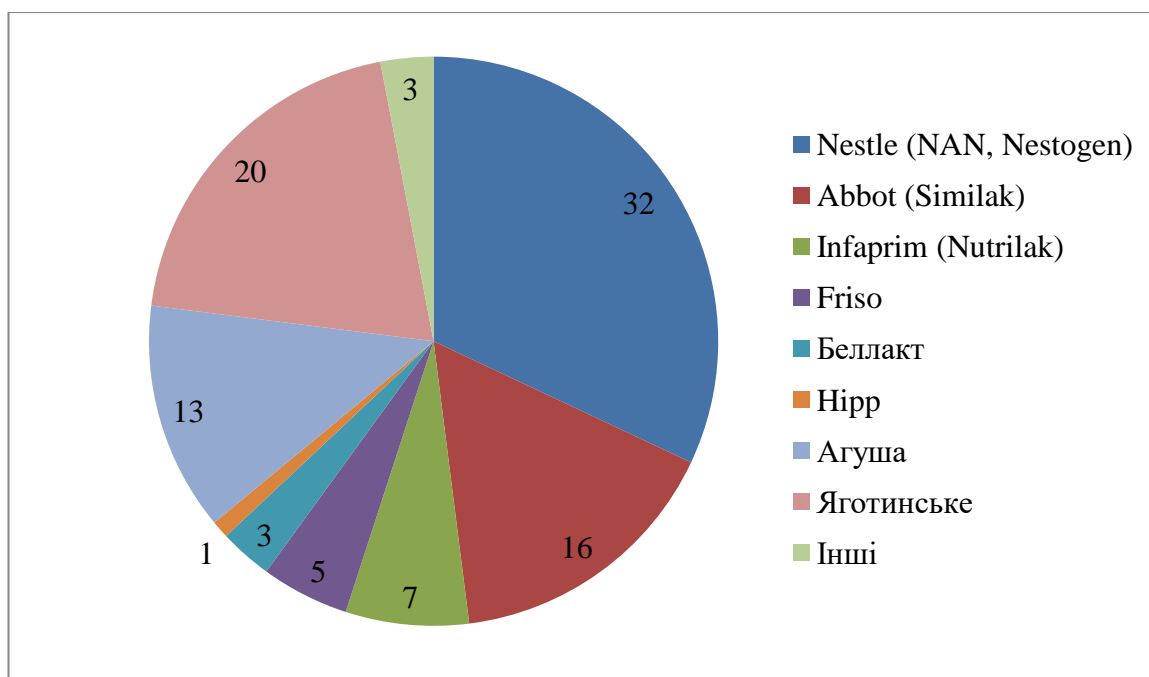

Рис. 2.4. Структура ключових гравців на ринку дитячого молочного харчування України у 2019 році, %

Джерело: складено за [41]

Як бачимо, у структурі гравців на ринку дитячої молочної продукції України у 2019 році найбільші вітчизняні виробники займають лише 33%, а саме ТМ «Агуша» 13% та ТМ «Яготинське для дітей» 20%.

Для споживачів характерна концентрація основних споживчих груп (молодих сімей з дітьми) у великих містах-мільйонерах: Києві, Харкові, Одесі, Львові, Дніпрі тощо. Це пов'язано з тим, що рівень життя у великих містах вищий і відповідно, спостерігається тенденція міграції сільського населення (в основному до 25 років) у великі міста (або передмістя) [6].

Тобто щільність як дорослого населення, так і основної групи споживачів дитячої суміші - немовлят та дітей дошкільного віку в мегаполісах вище. Всі ці фактори призводять не тільки до концентрації населення, але й до локалізації ринків для молочних виробників молодняку і, отже, до високої конкуренції продавців і виробників цих товарів.

Слід також зазначити, що споживання дитячого молока в Україні є одним з найнижчих у Європі і складає в середньому 17 кг на дитину на рік, тоді як у Польщі цей показник - 44, Італії - 61, Іспанії та Швеції - 63, Бельгії -

79 , Фінляндія - 96 кг такої продукції [12, с.84].

Це пов'язано з тим, що діти в Україні переходять на неспеціалізоване харчування дуже рано, а також тим, що батьки все ж вважають за краще готувати власне дитяче харчування без використання готових сумішей. Усі ці фактори призводять до того, що, хоча ринок зростає, він не є дефіцитним. Існує нагальна потреба налагодити виробництво дитячого молока для всіх товарних груп в Україні, враховуючи високий попит та потенціал розвитку на цьому ринку не лише на внутрішньому, але й на зовнішньому ринку.

На наш погляд, такі ключові проблеми, пов'язані з ринком дитячого молока, можна визначити в Україні (рис. 2.5).

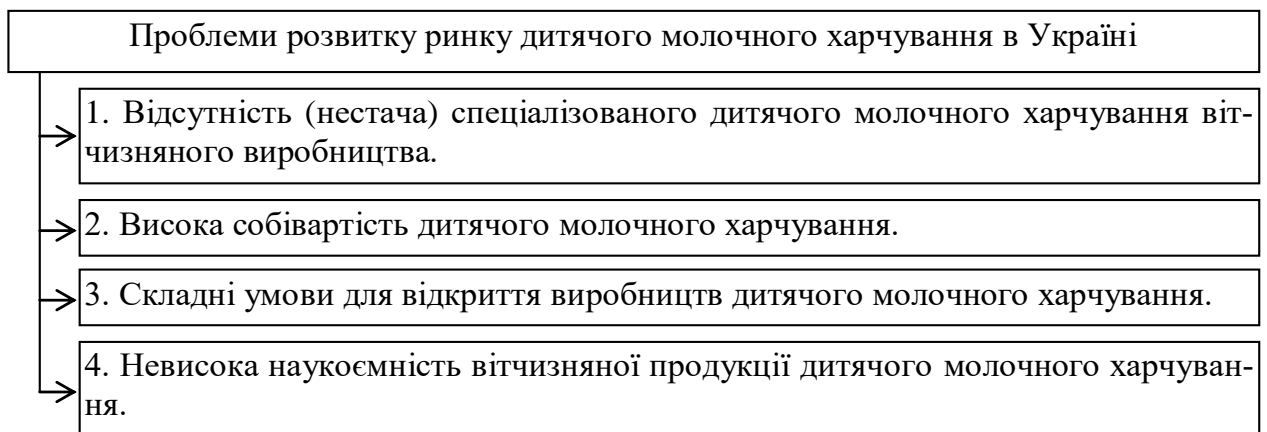

Рис. 2.5. Проблеми розвитку ринку дитячого молочного харчування в Україні

Джерело: складено за [12, с.85]

Тому можна зробити висновок, що все вищезазначене та ряд інших проблем створили передумови для значної частки імпорту дитячої молочної продукції. Питання заміщення імпорту на цьому ринку все ще не було таким гострим, оскільки імпортна продукція відповідає всім стандартам якості, а їх ціна не була настільки обтяжливою для більшості сімей. У цьому питанні вже є деякі зміни. Для вирішення цих та інших галузевих проблем ми пропонуємо відповідні заходи (рис. 2.6).

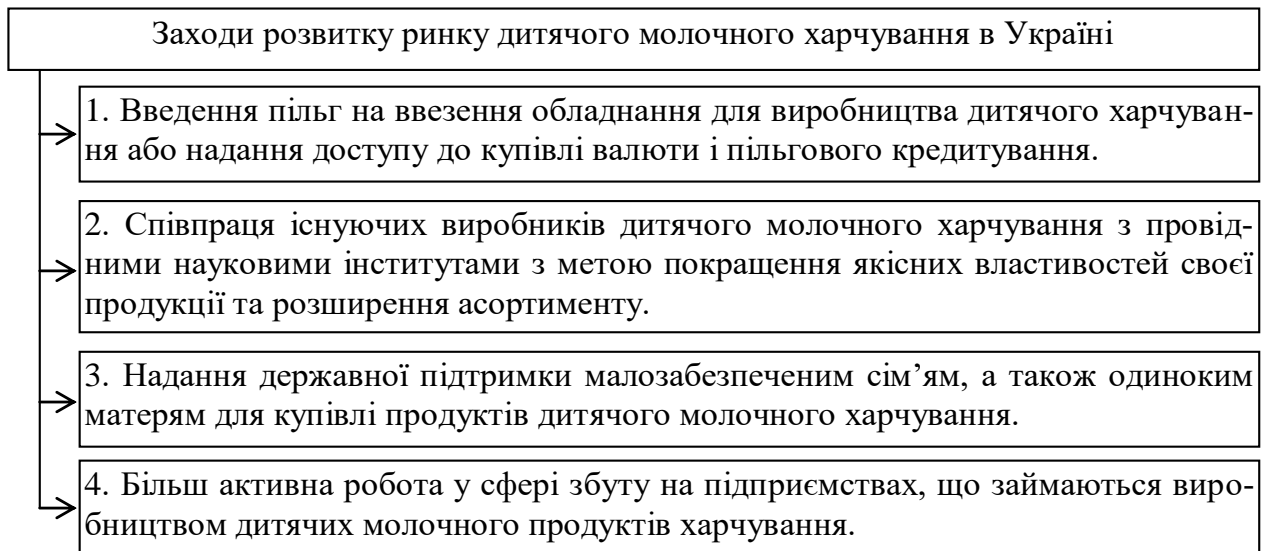

Рис. 2.6. Заходи розвитку ринку дитячого молочного харчування в Україні

Джерело: складено за [37, с.58]

Можна зробити висновок, що ринок дитячого молочного харчування має значний потенціал для зростання. Стійкість та відродження цієї галузі можливі лише за умови розробки чіткої стратегії на державному рівні з обов'язковою фінансовою підтримкою. За таких умов для вітчизняних виробників дитячого молочного харчування будуть створені найбільш сприятливі умови для збільшення виробництва та підвищення його конкурентоспроможності.

2.2. Загальна характеристика діяльності суб'єкта господарювання

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» - це окремо побудований спеціалізований завод з виробництва дитячого молочного харчування, що є абсолютно унікальним для України.

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» розпочала свою роботу 25 жовтня 2012 року. Тоді ж народилась і торгова марка «Яготинське для дітей». Завод обладнано найсучаснішим обладнанням закритого циклу зі Швеції, Італії, Німеччини, Ізраїлю, Болгарії, Тайваню та інших країн, що повністю виключає контакт людських рук із продукцією під

час її виробництва. Новобудова у Згурівці є першим та поки єдиним в Україні повномасштабним проектом будівництва спеціалізованого молочного заводу дитячого харчування.

За роки своєї діяльності ТМ «Яготинське для дітей» міцно закріпилась на лідируючих позиціях у своїй категорії, завоювавши 40% ринку дитячого молочного харчування України.

Проаналізуємо фінансово-господарську діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр. Отримані результати зведено у таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Найменування показника	Один. виміру	Роки		Відхилення	
		2017	2018	абсолютне, ±	відносне, %
1	2	4	3	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	141967	167644	25677	18,1
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	112868	127209	14341	12,7
Валовий прибуток	тис. грн.	29099	40435	11336	28,04
Адміністративні витрати	тис. грн.	4432	6314	1882	42,5
Витрати на збут	тис. грн.	28598	40649	12051	42,1
Інші операційні витрати	тис. грн.	613	992	379	38,3
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис. грн.	146511	175164	28653	16,4
Прибуток (збиток) від реалізації продукції	тис. грн.	-4544	-7520	-2976	65,5
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	-4434	-7448	-3014	68,0
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	-4434	-7448	-3014	68,0

Продовження таблиці 2.1.

1	2	3	4	5	6
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації	грн.	1,03	1,04	0,01	1,0
Рентабельність діяльності (продаж)	%	-3,2	-4,49	-1,29	
Рентабельність продукції	%	-3,1	-4,3	-1,2	
Чисельність промислово-виробничого персоналу	чол.	115	139	24	17,27
Фондовіддача	грн./грн.	1,45	1,37	-0,08	
Фондомісткість	грн./грн.	0,69	0,73	0,04	

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Аналізуючи динаміку чистого доходу від реалізації продукції, ми бачимо, що у 2018 році порівняно з 2017 роком, він збільшився на 25677 тис.грн., тобто на 18,1%.

Собівартість реалізованої продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 143341 тис.грн., що становить 12,7%. У собівартості реалізованої продукції питому вагу виробничих витрат займають матеріальні витрати, а у поза виробничих витратах питому вагу складають витрати на збут.

Адміністративні витрати у 2018 році в порівнянні збільшились на 1882 тис.грн.(42,5%). Таке зростання витрат спричинено щорічним підвищенням заробітної плати працівникам, зростанням цін на послуги зв'язку, канцелярію, опалення, освітлення.

Витрати на збут збільшились на 12051 тис.грн. у 2018 році, що становить 42,1%. За рахунок того, що збільшився обсяг випуску продукції відбулося збільшення поставок готової продукції у точки збуту, а отже, збільшилась оплата за оренду авто та оплата водієві за виконану роботу. Також зросли витрати на пакувальні матеріали.

Інші операційні витрати зросли на 379 тис.грн. у 2018 році в порівнянні з 2017 роком (38,3%).

Повні витрати на виробництво та реалізацію продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли на 28653 тис.грн. (16,4%).

Валовий прибуток у 2018 році порівняно з 2017 роком зріс на 11336 тис.грн (28,04%).

Збиток від реалізації продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився на 2976 тис.грн. (66,1%).

Збиток від операційної діяльності зріс на 3014 тис.грн. у 2018 році порівняно з 2017 роком (68,0%).

Чистий збиток у 2018 році порівняно з 2017 роком зріс на 3014 тис.грн. (68,0%).

Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації зросли 0,01 копійки, що становить 1%.

Рентабельність продаж у 2018 році порівняно з 2017 роком знизилась на 1,29%, а рентабельність продукції знизилась на 1,2%.

Фондовіддача у 2018 році порівняно з 2017 роком знизилась на 0,08 грн./грн., а фондоємність зросла на 0,04 грн./грн..

Далі проаналізуємо майновий стан підприємства, ліквідність, рентабельність та ділову активність(табл.2.2.).

Таблиця 2.2

**Фінансові показники філії ТДВ «Яготинський маслозавод»
«Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр**

№ п/п	Показник	2017	2018	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5	6
1. Аналіз майнового стану підприємства					
1.1.	Коефіцієнт зносу ОЗ	0,34	0,33	-0,01	-2,94
1.2.	Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,65	0,46	-0,19	-29,23
2. Аналіз ліквідності підприємства					
2.1.	Коефіцієнт покриття	0,79	0,81	0,02	2,53
2.2.	Коефіцієнт швидкої	0,74	0,75	0,01	1,35

Продовження таблиці 2.2.

1	2	3	4	5	6
	Ліквідності				
2.3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0015	0,0016	0,0001	6,67
3. Аналіз ділової активності підприємства					
3.1.	Коефіцієнт оборотності активів	0,53	0,50	-0,03	-5,66
3.2.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,16	0,12	-0,04	-25,00
3.3.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	14,5	16,2	1,7	11,72
4. Аналіз рентабельності підприємства					
4.1.	Коефіцієнт рентабельності активів	-0,010	-0,012	-0,002	20,00
4.2.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	1,6	1,19	-0,41	-25,63

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Проаналізуємо дані, що наведені в таблиці.

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,01. Він характеризує ступінь зношеності основних засобів за звітний період та показує частку їх вартості, списану на витрати в попередньому періоді, у первісній вартості. Для підприємства зменшення аналізованого коефіцієнту є позитивним результатом, так як це свідчить про оновлення обладнання, збільшення інвестицій підприємства у власні необоротні активи.

Коефіцієнт оновлення основних засобів у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,19 (29,23%), що є негативним результатом для підприємства (нормативне значення – коефіцієнт має збільшуватись). Цей коефіцієнт показує частку нових основних засобів у всіх, що враховуються на підприємстві у звітному періоді. Зменшення даного коефіцієнту свідчить про старіння обладнання.

Коефіцієнт покриття у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,02(2,53%) – це позитивна динаміка (нормативне значення >1). Цей

коефіцієнт показує нам скільки у підприємства є гривень в оборотних коштах на кожну гривню поточних зобов'язань. У 2018 році цей коефіцієнт становив 0,81 – це є критичною ситуацією для підприємства, так як баланс вважається неліквідним.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,01(1,35%), що є позитивним результатом для підприємства (нормативне значення має бути в межах 0,6-0,8). Цей коефіцієнт показує здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Отримані дані показують, що у 2018 році коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився у нормі і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 0,75 гривні високоліквідних оборотних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,001 (6,67%) – це позитивна динаміка (нормативне значення $>0,1$). Даний коефіцієнт показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно. Отже, у 2018 році цей коефіцієнт становив 0,0016 – це свідчить про те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Коефіцієнт оборотності активів у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,03 (5,66%), що є негативною динамікою для підприємства (нормативне значення – збільшення). Даний коефіцієнт показує співвідношення виручки і середньої за період суми оборотних активів, а його значення говорить про кількість оборотів, які здійснили оборотні активи. Зменшення показника свідчить про неінтенсивне використання оборотних коштів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,04 (25%) – це негативна динаміка (нормативне значення – збільшення). Цей коефіцієнт показує розширення або зниження комерційного кредиту наданого підприємству. Зменшення аналізованого коефіцієнту свідчить про ріст покупок у кредит.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився на 1,7 (11,72%), що є позитивним результатом для підприємства (нормативне значення – збільшення). Даний коефіцієнт показує кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед підприємством.

Коефіцієнт рентабельності активів у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,002 (20%) – це показує негативну динаміку (нормативне значення >0 , збільшення). Цей коефіцієнт показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. У динаміці за 2017-2018 рр. коефіцієнт знижується, що свідчить про неефективний процес управління.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу у 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,41 (25,63%), що є негативним результатом для досліджуваного підприємства (нормативне значення >0 , збільшення). Даний коефіцієнт показує наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було отримано на кожен гривню залучених власних коштів. Зменшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу свідчить про відносне зменшення чистого прибутку.

Оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства необхідне для того, щоб одержати певну кількість основних, найінформативніших параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансово-господарського стану підприємства.

З метою виявлення тенденцій розвитку підприємства проводиться аналіз основних абсолютних та відносних фінансових показників за даними Форми № 1 та Форми № 2 за три останні періоди (роки). Аналіз фінансового стану підприємства за допомогою абсолютних показників узагальнено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Фінансовий стан ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», тис. грн

Показники	2016	2017	2018	Відношення 2018року до 2016 року	
				Тис.грн	%
Середня величина майна	337156	531000	809894	472738	58,37
Середня величина необоротних активів	92890	105431	126507	33617	26,57
Середня величина оборотних активів	244266	425569	683387	439121	64,26
Середня величина власного капіталу	-546	-4980	-12428	-11882	95,61
Середня величина залученого капіталу	337702	535980	822322	484620	58,93

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

За даними таблиці 2.3. середня величина майна підприємства зросла на 472738 тис.грн у 2018 році порівняно із 2016 роком відповідно, тобто на 58,37%, що є позитивною тенденцією.

Середня величина необоротних активів збільшилась у 2018 році на 33617 тис. грн, тобто на 26,57%. Середня величина оборотних активів збільшилась на 439121 тис.грн у 2018 році порівняно із 2016 роком, тобто на 64,26%. Власний капітал зменшився на 11882 тис грн у 2018 році порівняно із 2016 роком, тобто на 95,61%., що є негативним для фінансового стану підприємства, адже підприємство не страхує себе від ризику банкрутства.

Наступним етапом дослідження є аналіз «Звіту про фінансові результати» (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4

**Фінансові результати ТДВ «Яготинський маслозавод»
«Яготинське для дітей» на основі абсолютних показників, тис.грн**

Показники	2016	2017	2018	Відношення 2018року до 2016 року	
				Тис.грн	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації	138793	141967	167644	28851	17,21
Собівартість реалізованої	(101336)	(112868)	(127209)	25873	20,34

Продовження таблиці 2.4.

1	2	3	4	5	6
продукції					
Валовий прибуток	37457	29099	40435	2978	7,36
Фінансовий результат від операційної діяльності	8126	-4434	-7448	-15574	209,1
Фінансовий результат до оподаткування	8126	-4434	-7448	-15574	209,1
Чистий прибуток (збиток)	8126	(4434)	(7448)	(15574)	209,1

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Чистий дохід (виручка) від реалізації збільшився на 28851 тис. грн. у 2018 році порівняно із 2016 роком, тобто на 17,21%. Також збільшилась і собівартість продукції на 25873 тис. грн у 2018 році порівняно із 2016 роком (на 20,34%). Так явище може свідчити про розширення виробництва продукції, з урахуванням росту його матеріально-технічної бази. Проте чистий збиток у 2018 році дуже зріс порівняно з 2016 роком, а саме на 15574 тис. грн, що становить 209,1%.

Наступним етапом дослідження є оцінка фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

За даними таблиці 2.4. ми бачимо: коеф. фінансової незалежності та коеф. фінансової залежності пояснюють один одного. ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» є повністю залежним від зовнішнього фінансування. Залежність від зовнішнього фінансування може призвести компанію до ризику ліквідності і зниженню платоспроможності.

Таблиця 2.5

Фінансова стійкість ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

№ п/п	Найменування показника	Норм. знач.	Формула розрахунку	2017	2018	+/-
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,4-0,6	ВК/БН	-0,0094	-0,015	-0,006
2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,4-0,6	ЗК/БН	1,009	1,015	0,006

Продовження таблиці 2.5.

1	2	3	4	5	6	7
3	Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	>1	ЗК*/ВК	-107,63	-66,17	41,46
4	Коефіцієнт фінансової залежності	1,67- 2,5	БН/ВК	-106,63	-65,17	41,46

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) показує, яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. У 2018 році порівняно з 2017 роком коефіцієнт зменшився на 0,006, що є негативною динамікою для підприємства. У 2018 році даний коефіцієнт становив -0,015 – це означає, що підприємство не тільки абсолютно нездатне профінансувати активи за рахунок власного капіталу, але ще й на -1,5% залишиться у боргах.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу показує рівень використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності інвестицій. У 2018 році в порівнянні з 2017 роком коефіцієнт зріс на 0,006 – це позитивна динаміка. За 2018 рік коефіцієнт становив 1,015, що свідчить про неповне використання фінансового та виробничого потенціалу підприємства.

Коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу характеризує фінансову стійкість підприємства і показує скільки грн.. залученого капіталу припадає на 1 грн. власного капіталу. У 2018 році порівняно з 2017 роком коефіцієнт зріс на 41,46 – це позитивна динаміка. Проте, за 2018 рік коефіцієнт становив -66,17 – це показує нам, що підприємство повністю функціонує за рахунок залучених коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності вказує на здатність підприємства проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. У 2018 році в порівнянні з 2017 роком коефіцієнт збільшився на 41,46, що є позитивною динамікою для підприємства. У 2018 році даний коефіцієнт становив -65,17 – це показує, що підприємство є повністю залежним.

Після розгляду внутрішньої характеристики фінансового стану підприємств – фінансової стійкості перейдемо до висвітлення методики оцінювання їх зовнішнього критерію – платоспроможності (табл.2.6).

Таблиця 2.6

**Ліквідність та платоспроможність ТДВ «Яготинський маслозавод»
«Яготинське для дітей»**

№ п/п	Найменування показника	Норм. знач.	Формула розрахунку	2017	2018	+/-
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,1	$(\text{ОА}-33)/(\text{ПЗ}+\text{ДМ})$	0,0015	0,0016	0,0001
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	$(\text{Гк}+\text{Д})/(\text{ПЗ}+\text{ДМ})$	0,74	0,75	0,01
3	Коефіцієнт покриття	>1	НА/ПЗ	0,79	0,81	0,02

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Показники ліквідності та платоспроможності є надзвичайно важливими при оцінці фінансового стану підприємства. ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» відповідає нормативним значенням не в повній мірі, і має не досить високий рівень ліквідності, а, отже, і платоспроможності.

Поняття ділової активності підприємства є досить відносним. За проведеними розрахунками можна зробити висновки, що коефіцієнт покриття та коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходяться у критичному стані, їх показники за 2017-2018 рр. не потрапляють у шкалу нормативних значень. Це означає, що підприємство, за необхідності терміново погасити свої борги при настанні терміну.

Проведемо аналіз та оцінку ділової активності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» табл.2.7.

Таблиця 2.7

**Розрахунок показників ділової активності для ТДВ «Яготинський
маслозавод» «Яготинське для дітей»**

№ п/п	Найменування показника	Норм. знач.	2017	2018	+/-
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт оборотності	збільш.	0,53	0,50	-0,03

Продовження таблиці 2.7.

1	2	3	4	5	6
	Активів				
2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільш.	0,16	0,12	-0,04
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільш.	14,5	16,2	1,7
4	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільш.	0,21	0,16	-0,05
5	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільш.	1,45	1,37	-0,08
6	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільш.	-0,010	-0,011	-0,001

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Отже, ділова активність підприємства не є стабільною. Спостерігаються значні її коливання. Така ситуація свідчить про те, що підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» не достатньо ефективно та доцільно використовує свої наявні ресурси. Якщо така динаміка буде продовжуватися і в подальшій діяльності, то це може призвести до банкрутства.

Далі розрахуємо основні показники рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр.

Таблиця 2.8

**Розрахунок основних показників рентабельності філії ТДВ
«Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр.**

Показник	Формула	Роки	
		2017	2018
1	2	3	4
Рентабельність активів	$R_a = \Pi_{до} / A_{ср} * 100\%$, де $\Pi_{до}$ – обсяг прибутку до оподаткування; $A_{ср}$ – середньорічний обсяг активів	-1,02%	- 1,24 %
Рентабельність продажу	$R_v = \Pi_{р.п.} / B_{ч} * 100\%$, де $\Pi_{р.п.}$ - обсяг прибутку від реалізації	-3,2%	-4,49%

Продовження таблиці 2.8.

1	2	3	4
	продукції В _ч – обсяг чистої виручки від реалізації продукції.		
Рентабельність продукції	$R_{\Pi} = \Pi / СВ * 100$ Π- прибуток від операційної діяльності СВ – собівартість продукції	-3,1%	-4,3%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

На основі проведеного розрахунку можна зробити висновки: рентабельність активів та рентабельність продажу має від'ємні показники, що є негативним показником для підприємства і пов'язано з методологією розрахунку. Якщо обчислювати рентабельність продукції без врахування поза виробничих витрат вона становить 17,4%, що свідчить про прибутковість виробництва та високі поза виробничі витрати. Якщо, залежне підприємство, тобто ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», постійно зазнає збитків у своїй діяльності, але продовжує функціонувати, то це значить, що його діяльність є вигідною для ТМ «Молочний Альянс».

2.3. Оцінка рівня формування витрат на підприємстві

Побудова інтегрованої системи управління витратами і її конкретної моделі повинна повторювати технологічні процеси виробництва, їх послідовність, черговість, цілеспрямованість, зв'язки. При створенні інтегрованої системи за базу беруться об'єкти обліку виробництва, що дозволяє не тільки інтегрувати планову, нормативну і облікову інформацію щодо руху ресурсів по ходу виготовлення продукції, але і провести алгоритмізацію операцій обліку з виявленням відхилень від запланованого об'єму як за натурально-речовинною формою продукції, так і за витратами на виробництво цієї ж продукції. Методика аналізу калькулювання собівартості промислової продукції, що застосовується на сьогоднішній день,

здійснюється послідовно в два етапи Вимірювати і аналізувати витрати підприємства необхідно, перш за все, для побудови інтегрованої системи управління витратами. Для управління витратами з урахуванням технологічної специфіки підприємства важливим моментом є визначення носіїв витрат. Це, насамперед, пов'язано з необхідністю калькулювання собівартості, відповідно має бути забезпечена узгодженість носіїв витрат з об'єктами калькулювання. [22, с. 29-30]

Перелік статей калькуляцій і склад витрат, що входять у такі калькуляційні статті, кожне підприємство встановлює самостійно та закріплює їх у наказі про облікову політику підприємства. При цьому беруться до уваги: технологічні особливості виробництва, організація процесу виробництва, перелік витрат необхідних для виробництва, та їх питома вага в загальній сумі собівартості продукції тощо.

Розглянемо перелік статей витрат, з яких складається виробнича собівартість продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»:

1. стаття „Сировина і матеріали” (Молоко, закваска, цукор, наповнювачі, емульгатори, стабілізатори, сода, дезенфікуючі засоби, скло, пет-пляшки, полімерні плівки, стаканчики тощо)

2. стаття „Купівельні напівфабрикати, комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру стороннім підприємствам та організаціям”

3. стаття „Паливо та енергія на технологічні цілі” (паливо, електроенергія, холод, вода)

4. стаття „Зворотні відходи” При наявності побічної сировини, що утворилася при обробці рецептурних компонентів чи відходів (тобто сировини, яка буде передана на виробництво інших продуктів), її вартість вираховується із вартості сировини та основних матеріалів на виробництво певної продукції. Наприклад вершки при виробництві сметани, знежирене молоко на сир, сироватка при виробництві казеїну, тощо.

5. стаття „Основна заробітна плата” За цією статтею планують та обліковують основну заробітні плату робітників виробництва, а також фахівців, безпосередньо пов’язаних з виробництвом продукції.

6. стаття „Додаткова заробітна плата” Сюди входять виплати, передбачені законодавством про працю та колективним договором за роботу понад установлені норми, за трудові досягнення та винахідництво, за особливі умови праці. Відносять надбавки, доплати, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені законодавством, премії, пов’язані з виконанням виробничих завдань та функцій.

7. стаття „Відрахування на соціальне страхування” Включають нарахований ЄСВ на суми основної та додаткової заробітної плати робітників виробництва у розмірах, установлених законодавством.

8. стаття „Витрати на утримання та експлуатацію” Відносять витрати пов’язані з роботою технологічного обладнання цехів.

9. стаття „Загальновиробничі витрати” До цієї статті відносять тільки змінні та постійні розподілені загальновиробничі витрати, тобто ті, що формують виробничу собівартість продукції.

10. стаття „Витрати від браку” Включається – собівартість остаточно забракованої продукції, вартість сировини та матеріалів, зіпсованих у разі зупинки або простою обладнання через тимчасове відключення енергії.

11. стаття „Інші виробничі витрати” До цієї статті відносять витрати, що не потрапили до жодної із зазначених вище статей. Це можуть бути витрати пов’язані з епізодичним та періодичним випробуванням якості продукції на відповідність вимогам установлених стандартів або технічних умов.

12. стаття „Попутна продукція” Включається вартість попутної продукції, одержаної разом з основним продуктом, тобто в єдиному технологічному процесі.

13. стаття „Адміністративні витрати” Включають витрати, що спрямовані на обслуговування та управління підприємством.

14. стаття „Витрати на збут” Включають витрати, що пов’язані з реалізацією продукції.

15. стаття „Інші операційні витрати” Відносять витрати спрямовані на дослідження та розробки, витрати від операційної курсової різниці, витрати від знецінення запасів, визнані штрафи, витрати на утримання об’єктів соціально-культурного призначення.

Собівартість продукції являє собою не лише найважливішу економічну категорію, але і якісний показник, завдяки якому можна говорити про ефективність використання підприємством різноманітних видів ресурсів, а також про рівень організації праці на підприємстві.

Проведемо аналіз формування витрат на ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018рр.

Таблиця 2.9

Формування витрат на підприємстві

Найменування показника	Один. Виміру	Роки		Відхилення	
		2017	2018	абсолютне, ±	відносне, %
1	2	4	3	5	6
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	112868	127209	14341	12,7
Адміністративні витрати	тис. грн.	4432	6314	1882	42,5
Витрати на збут	тис. грн.	28598	40649	12051	42,1
Інші операційні витрати	тис. грн.	613	992	379	38,3
Повні витрати	тис. грн.	146511	175164	28653	16,4

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

Собівартість реалізованої продукції у 2018 році порівняно з 2017 роком зросла на 14341 тис.грн. (12,7%). Зростання собівартості спричинено зростанням усіх інших елементів витрат, що формують собівартість.

В зв'язку з державним регулювання мінімальної заробітної плати та підвищення тарифів адміністративні витрати у 2018 році у порівнянні з 2017 роком зросли на 1882 тис.грн. (42,5)

Витрати на збут у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли на 12051 тис. грн. (42,1%). Зростання витрат на збут продукції спричинено зростанням обсягу випуску продукції, зміною тарифів, пошуком нових ринків збуту, проведенням рекламних компаній та презентацій.

Інші операційні витрати у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли на 379 тис.грн. (38,3%).

Повні витрати зросли у 2018 році порівняно з 2017 роком на 28653 тис.грн. (16,4%).

Проведемо аналіз елементів операційних витрат за 2017-2018 рр. ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Таблиця 2.10

**Елементи операційних витрат філії ТДВ «Яготинський маслозавод»
«Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр**

Витрати операційної діяльності	2017 рік		2018 рік		Зміна (+,-)		
	сума, тис.грн	пит. вага, %	сума, тис.грн	пит. вага, %	пит. вага, %	Абсолютне відхилення ±	Відносне відхилення %
Матеріальні витрати	234190	79,9	304821	78,7	-1,2	70631	30,16
Витрати на оплату праці	11390	3,9	18292	4,7	0,8	6902	60,597
Відрахування на соціальні заходи	2522	0,9	3959	1,1	0,2	1437	56,979
Амортизація	13294	4,5	16783	4,3	-0,2	3489	26,245
Інші витрати	31552	10,8	43301	11,2	0,4	11749	37,237
Разом	292948	100	387156	100	0	-	-

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Найбільшу питому вагу в складі витрат операційної діяльності становлять матеріальні витрати. У 2017 році частка матеріальних витрат становила 79,9%, а у 2018 році – 78,7. У 2018 році порівняно з 2017 роком

матеріальні витрати зросли на 70631 тис.грн (30,16%), проте їх частка у загальних витратах скоротилась на 1,2%. Можна сказати, що наше виробництво є матеріаломістким. Зростання у 2018 році матеріальних витрат спричинено збільшенням обсягу випуску продукції.

Графічне зображення елементів витрат наведено на рис. 2.7. та 2.8

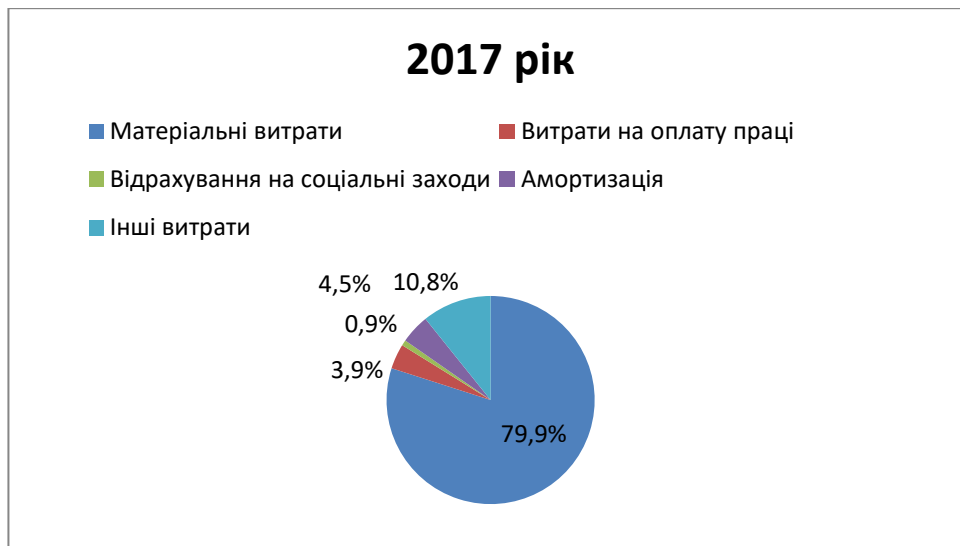

Рис.2.7. Питома вага елементів операційних витрат за 2017 рік

Частка витрат на оплату праці у 2017 році становила 3,9%, а у 2018 році – 4,7%. Витрати на оплату праці у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли на 6902 тис.грн (60,597%), а частка у загальних витратах зросла на 0,8%. Це зростання витрат можна пояснити збільшенням чисельності промислово-виробничого персоналу у 2018 році на 24 чол..

Рис.2.8. Питома вага елементів операційних витрат за 2018 рік

Питома вага відрахувань на соціальні заходи у 2017 році становить 0,9%, а у 2018 році – 1,1%. У 2018 році порівняно з 2017 роком витрати відрахувань на соціальні заходи зросли на 1437 тис.грн (56,979%), а їх частка у загальних витратах зросла на 0,2%.

Частка витрат на амортизацію у 2017 році становила 4,5%, а у 2018 році – 4,3%. Витрати на амортизацію у 2018 році в порівнянні з 2017 роком зросли на 3489 тис.грн. (26,245%), а частка у загальних витратах зменшилась на 0,2%.

Питома вага інших витрат за 2017 рік – 10,8%, за 2018 рік – 11,2%. Інші витрати у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли на 11749 тис.грн. (37,237%), а питома вага у загальних витратах зросла на 0,4%.

Провівши аналіз елементів операційних витрат, можна зробити висновок, що у 2018 році усі витрати зросли.

Основним джерелом зниження собівартості продукції є зростання продуктивності праці. Це обумовлюється тим, що, по-перше, за рахунок зростання продуктивності праці досягається економія заробітної плати, так як зростання продуктивності праці призводить до скорочення витрат на виробництво продукції, а по-друге, завдяки зростанню продуктивності збільшується випуск продукції, за рахунок чого досягається зниження собівартості продукції шляхом економії непропорційних витрат.

Друге джерело – зменшення витрат на матеріали, паливо. Зменшення витрат матеріалів здійснюється шляхами: скорочення витрат, заміни дорогих матеріалів більш дешевими, нормуванням витрат, зменшення витрат на їх постачання. Сучасний стан витрат на ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» представлений на рис. 2.9.

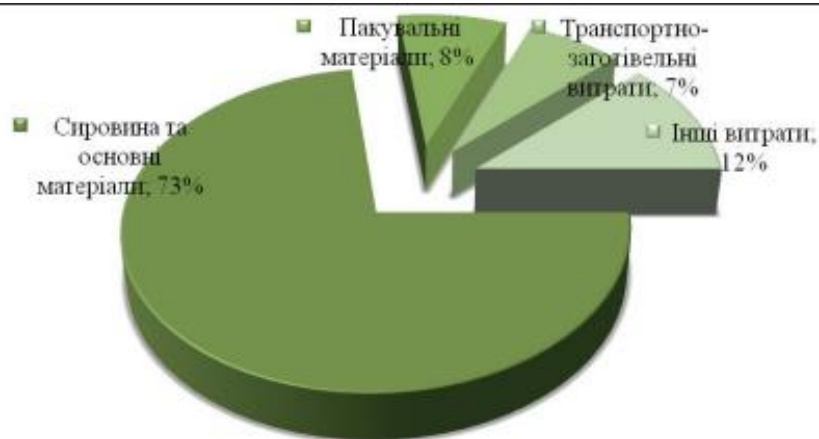

Рис. 2.9 Структура собівартості ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» [13]

Отже, даний рисунок показує, що виробництво молочної продукції відзначається значною матеріаломісткістю. Тому актуальним постає питання необхідності формування програми мінімізації витрат на сировину та матеріали, які складають 73% у загальній собівартості продукції шляхом переглядів контрактів на поставку сировини та матеріалів, впровадження сучасних технологій її переробки тощо. [13]

Оскільки, ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» є філією, то можемо використати дані розрахунки при визначення повної калькуляції продукції.

Таблиця 2.11

Розрахунок повної собівартості продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2018 рік, тис. грн

Статті витрат	Показник	Питома вага витрат,%
1	2	3
1.Матеріальні витрати, всього:	92 836,92	53,0
1.1. Сировина і основні матеріали.	70 065,6	40
1.2. Допоміжні матеріали.	8 758,2	5
1.3. Покупні та комплектуючі вироби	3 503,28	2
1.4. Паливо та енергія для технологічних цілей	10 509,84	6

Продовження таблиці 2.11.

1	2	3
2. Заробітна плата основних виробничих робітників, всього:	15 764,76	9
3.ЄСВ	3 503,28	2
4.Загальновиробничі витрати	14 013,12	8
5.Інші виробничі витрати	1 050,984	0,6
6.Виробнича собівартість	127 209	72,62
7.Адміністративні витрати	6 314	3,6
8.Витрати на збут, в т.ч.:	40 649	23,21
8.1. витрати на транспортування	15 324,7	8,75
9.Інші оперативні витрати	992	0,57
10.Повні витрати	175164	100,0

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

Питома вага матеріальних витрат у повних витратах за 2018 рік становить 53% (92 836,92 тис.грн.). Найбільшу частину матеріальних витрат займають витрати на сировину і основні матеріали – 40% (70 065,6 тис.грн.), далі йде паливо та енергія для технологічних цілей – 6% (10 509,84 тис.грн.), тоді допоміжні матеріали – 5% (8 758,2 тис.грн.), і найменшу частину становлять покупні та комплектуючі вироби – 2% (3 503,28 тис.грн.).

Частка заробітної плати основних виробничих робітників у повних витратах становить 9% (15 764,76 тис.грн.).

Питома вага ЄСВ у повних витратах – 2% (3 503,28 тис.грн.).

Частка загальновиробничих витрат у повних витратах у 2018 році складає 8% (14 013,12 тис.грн.).

Питома вага інших виробничих витрат становить 0,6% (1 050,984 тис.грн) у повних витратах.

Частка виробничої собівартості у повних витратах складає 72,62% (127 209 тис.грн.).

Питома вага адміністративних витрат у повних витратах становить 3,6% (6 314 тис.грн.).

Частка витрат на збут у загальній сумі повних витрат складає 23,21% (40 649 тис.грн.).

Питома вага інших оперативних витрат становить 0,57% (992 тис.грн.).

Провівши даний аналіз можна зробити висновок, що найбільшу частину витрат становлять витрати на сировину та матеріали і витрати на збут продукції. Значні витрати підприємства на сировину і матеріали можна обґрунтувати високою якістю товарів для виготовлення яких використовується найкраща сировина. Тому, для зниження витрат на собівартість продукції, найдоцільнішим буде розроблення заходу щодо зниження витрат на збут.

ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» проводить велику рекламну кампанію, що значно відображається на витратах.

Висновки до 2 розділу

1. За результатами проведеного аналізу визначено, що в Україні у 2019 році відбулося зростання обсягів споживання дитячого молочного харчування на 4540 тонн, або на 24,89 %, що склало 18233 тонн. Аналогічно, відбувається зростання обсягів виробництва дитячого молочного харчування в Україні на 3931 тонн, або на 43,80 %, що склало 12906 тонн.

2. Доведено, що ринок дитячого молочного харчування має значний потенціал для зростання. Стійкість та відродження цієї галузі можливі лише за умови розробки чіткої стратегії на державному рівні з обов'язковою фінансовою підтримкою. За таких умов для вітчизняних виробників дитячого молочного харчування будуть створені найбільш сприятливі умови для збільшення виробництва та підвищення його конкурентоспроможності.

3. Проведено аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства, фінансових показників, фінансового стану та фінансових результатів. Оцінено показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової активності та рентабельності.

4. Обґрунтовано, що ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» має нестійку фінансову позицію та веде збиткову діяльність в більшій мірі за рахунок значних витрат на собівартість продукції.

5. Наведено перелік статей витрат, що формують виробничу собівартість продукції та проведено аналіз формування витрат на підприємстві. Визначено питому вагу елементів операційних витрат у загальних витратах та з'ясовано, що найбільшу питому вагу становлять матеріальні витрати, тому виробництво вважається матеріаломістким.

6. Визначено основні джерела зниження собівартості продукції – зростання продуктивності праці та зниження витрат на матеріали, паливо. Проведено розрахунок повної собівартості та визначено питому вагу кожного показника у повних витратах. Встановлено, що найбільшу питому вагу у повних витратах становлять витрати на сировину і матеріали та витрати на

збут продукції. Прийнято рішення про впровадження заходу, щодо зниження витрат на збут продукції.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ НАПРЯМКІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»

3.1. Прийняття управлінського рішення щодо напрямів зниження собівартості продукції

Проведені в попередньому розділі дослідження засвідчили, що на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» загальна величина витрат на збут у 2018 році становить 40649 тис.грн., або 23,21 % в структурі повної собівартості реалізованої продукції. Якщо порівнювати ці дані зі середньостатистичними показниками, то доводиться констатувати, що витрати на збут на підприємстві є надзвичайно високими та необґрунтованими. Водночас, встановлено, що у структурі витрат на збут підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» майже 37,7 % становлять витрати, пов'язані з транспортуванням продукції до споживачів (торгівельної мережі), що у вартісному виразі складає 15324,7 тис.грн. у 2018 році (табл. 2.11). За таких умов вважаємо одним з перспективних напрямів зниження собівартості продукції на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» проведення оптимізації витрат на транспортування продукції.

Загальна вартість витрат на транспортування продукції у збутову мережу багато в чому залежить від обраної системи маршрутизації доставки готової продукції. Маршрутизація перевезень - це найбільш досконалий спосіб організації матеріалопотоків вантажів, що суттєво впливає на прискорення обігу автомобіля при раціональному його використанні [43, с.34].

Маршрутизація у системі управління збутом ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» полягає в розробці таких маршрутів руху, які забезпечують найкраще використання пробігу. Вибір маршруту

залежить від розташування навантажувально-розвантажувальних пунктів, розміру партій вантажу і типу транспортних засобів.

Завдання маршрутизації стає особливо актуальною при багатоваріантності розподілу вантажних потоків ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». Її постановка необхідна, в першу чергу, при використанні автомобільного транспорту з огляду на те, що мережа автомобільних доріг досить широка і дозволяє досягати пункту призначення різними шляхами в залежності від умов руху [1, с.89].

Створення маршрутів ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» дає змогу [2, с.116]:

- визначити обсяг перевезень вантажів,
- визначити кількість рухомого складу, що використовується при перевезеннях,
- сприяє скороченню простою автомобілів під час навантаження та розвантаження,
- дозволяє ефективно використовувати рухомий склад.

Таким чином, маршрутизація перевезень сприятиме своєчасному і безперервному виконанню поставок продукції споживачам і ефективній взаємодії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» з транспортними організаціями.

Дослідження засвідчили, що нині на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» використовується маятникова система формування маршрутів. При маятниковому маршруті шлях проходження автомобіля в прямому і зворотному напрямках проходить по одній трасі.

Таким чином, маятникові маршрути, що використовуються у системі транспортування готової продукції у ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» бувають трьох різновидів.

На рис. 3.1 показаний графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті зі зворотним холостим пробігом.

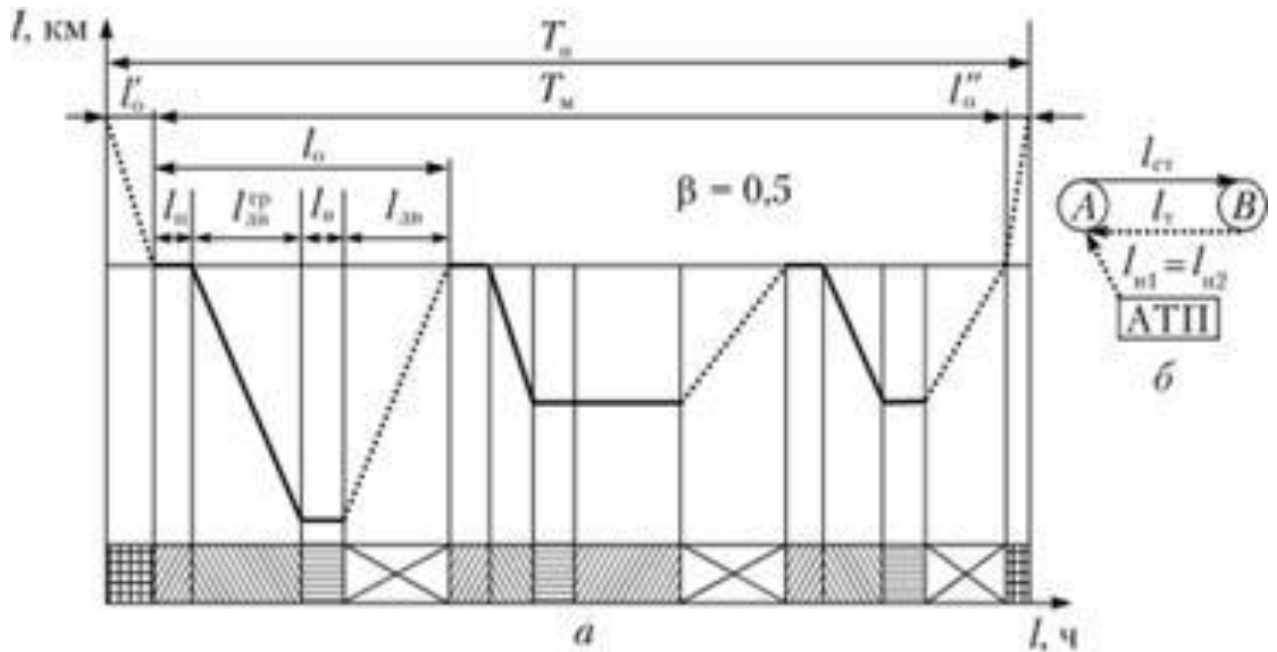

Рис. 3.1. Графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті з зворотним холостим пробігом (а) і його схема (б):

■- Рух при нульовому пробігу; ■- рух з вантажем; ■- навантаження; ■- розвантаження; ⊠- рух без вантажу

Джерело: складено за [2]

Отже, на рис. 3.1. представлено приклад роботи автомобіля на маятниковому маршруті з зворотним холостим пробігом. У разі роботи автомобіля зі зворотним холостим (ненавантаженим) пробігом, коефіцієнт використання пробігу $\beta = 0,5$. На маршруті є один завантажувальний та один розвантажувальний пункт.

На рис. 3.2 показаний графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті із зворотним неповністю навантаженим пробігом. При цьому коефіцієнт використання пробігу рухомого складу повинен бути більше 0,5, але менше 1. На маршруті є по одному пункту завантаження та розвантаження, а також один пункт, де здійснюється завантаження і розвантаження.

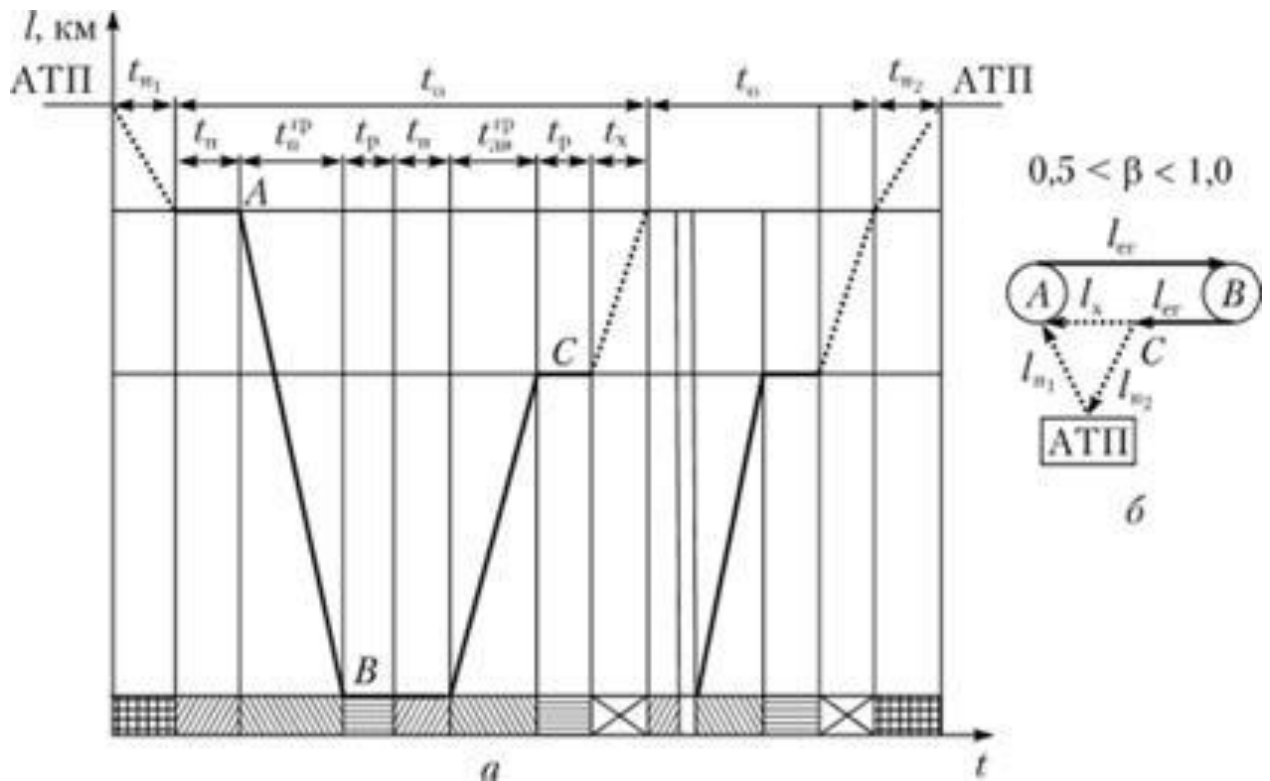

Рис. 3.2. Графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті з неповністю навантаженим пробігом (а) і його схема (б):

- ▣- Рух при нульовому пробігу; ▤- рух з вантажем;
- ▥- Навантаження; ▦- розвантаження; ▧- рух без вантажу

Джерело: складено за [2]

На рис. 3.3 показаний графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті із зворотним навантаженим пробігом. У разі роботи автомобіля із завантаженим пробігом в обох напрямках, при цьому забезпечується повне використання пробігу рухомого складу тобто $\beta = 1$. На кожному вантажному пункті ТЗ після розвантаження переміщується у цьому ж пункті під завантаження іншим вантажем.

Таким чином, використання маятникового маршруту в системі транспортної логістики ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» має ряд недоліків, а саме:

- недозавантаження транспортних засобів;
- збільшення витрат на паливе;
- збільшення часу транспортування вантажів до кінцевих споживачів;

- збільшення витрат на поточні ремонти транспортних засобів.

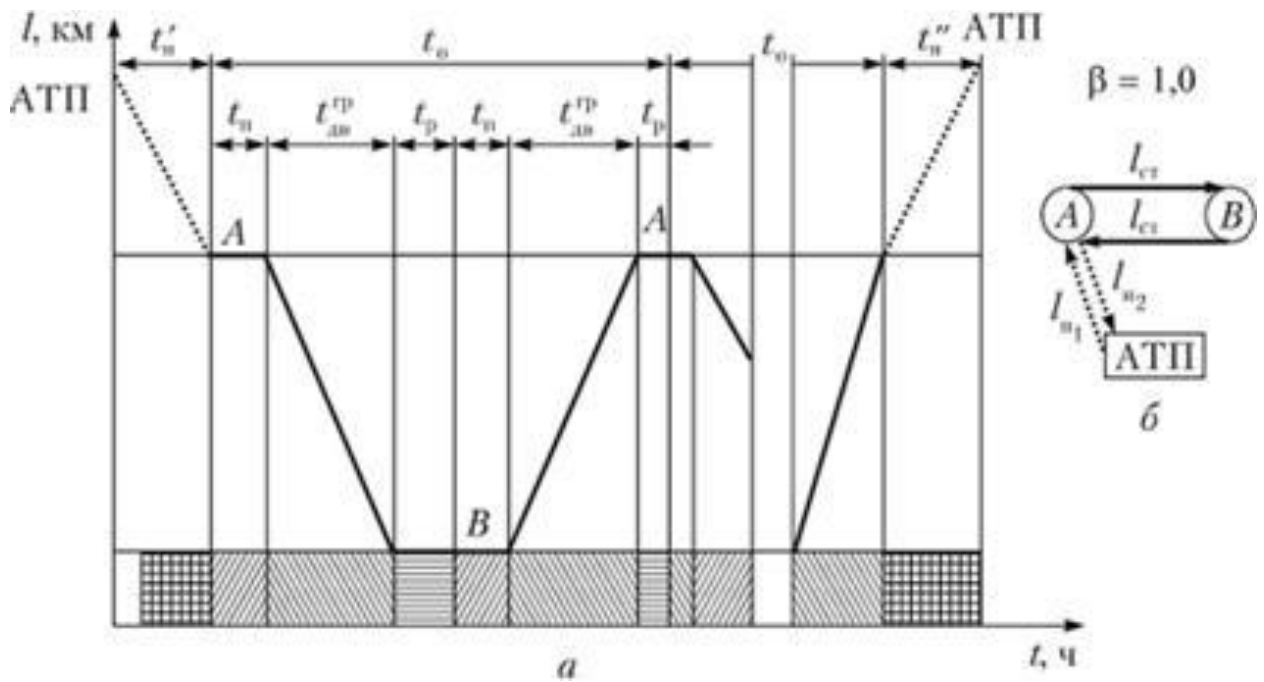

Рис. 3.3. Графік роботи автомобіля на маятниковому маршруті зі зворотним навантаженим пробігом (а) і його схема (б):

■- Рух при нульовому пробігу; ■- рух з вантажем; ■- навантаження; ■ - розвантаження

Джерело: складено за [2]

З метою раціонального і повного використання автомобілів передбачаємо необхідність впровадження системи кільцевих маршрутів із заїздом за один рейс в декілька пунктів. При кільцевому маршруті шлях проходження автомобіля представляє замкнутий контур, що поєднує кілька вантажно-розвантажувальних пунктів і декілька споживачів (постачальників) (рис. 3.4).

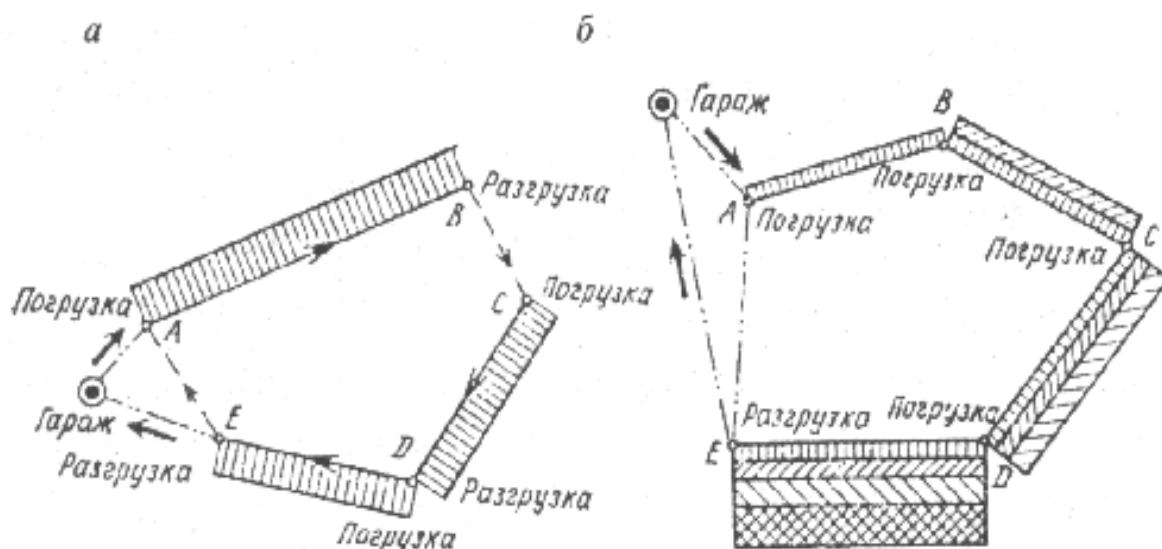

Рис. 3.4. Кільцевий маршрут
А) звичайний; б) збірний

Джерело: складено за [20]

Отже, у кільцевому маршруті початковий пункт є одночасно кінцевим. Різновидами кільцевого маршруту у діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» можуть бути:

- збірний, при якому рухомий склад, послідовно проходячи навантажувальні пункти, поступово завантажується з розвантаженням у кінцевому пункті маршруту, а продукція отримується у декількох постачальників і доставляється одному споживачеві;

- розвізний, при якому рухомий склад, завантажений у початковому пункті, розвантажується поступово, розвозячи вантаж партіями по проміжних пунктах декільком споживачам;

- збірно-розвізний, це сполучення розвозного і збірного маршрутів, при якому одночасно один вантаж розвозить, інший збирається.

Найбільш ефективним є збірно-розвізний кільцевий маршрут, для якого характерний найбільший коефіцієнт використання вантажопідйомності на всьому шляху слідування.

Графік роботи автомобіля на кільцевому маршруті та схема маршруту

представлена на рис. 3.5.

Коли ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» доводиться обслуговувати велику кількість споживачів, що розташована в різних місцях однієї зони, використовується система зонно-кільцевих маршрутів.

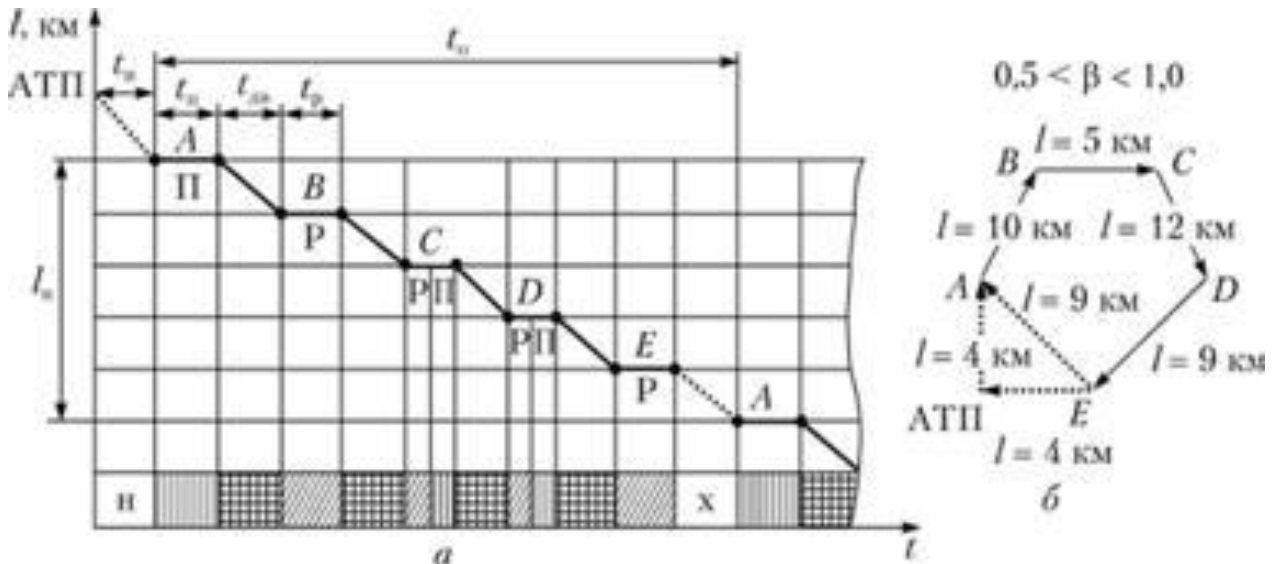

Рис. 3.5. Графік роботи автомобіля на кільцевому маршруті (а) і схема маршруту (б)

□ - Час нульового пробігу; ▨ - час руху; ▩ - час холостого пробігу; ■ - час навантаження; ▤ - час розвантаження; Р, П - розвантаження, навантаження

Джерело: складено за [20]

В цьому разі споживачі групуються по зонах залежно від місця їх розташування і обсягів продукції, що споживається. Тоді одночасно потреба в матеріалах не перебільшує вантажопідйомності автомобіля.

При кільцевих маршрутах коефіцієнт пробігу транспортних засобів становить 0,8-0,9, коефіцієнт використання вантажопідйомності - до 0,6.

Маршрути руху рухомого складу логіст повинен становити ретельно, враховуючи всі особливості транспортної роботи. Найкращі результати досягаються при використанні математичних методів, зокрема методу лінійного програмування.

Таким чином, враховуючи представлені недоліки маятникових та переваги використання кільцевих маршрутів пропонується замінити маршрут

постачання продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за напрямом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли».

В процесі здійснення організаційно-технічних рішень зі зміни маршруту за напрямом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» необхідне залучення фахівців різних управлінських рівнів та формування відповідних управлінських рішень у системі транспортної логістики. Процес прийняття управлінського рішення на рівні менеджменту технічного та інформаційного рівнів та перелік посадових осіб, що будуть задіяні в процесі розроблення управлінського рішення з конкретних питань представлено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Етапи прийняття та перелік посадових осіб, що будуть задіяні в процесі розроблення управлінського рішення з конкретних питань зміни маршруту транспортування продукції у ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Етап прийняття рішення	Відповідальні особи
1	2
1. Оцінка вартості транспортних перевезень за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за діючою системою	диспетчер транспортного відділу, економіст-планово-економічної служби
2. Виявлення недоліків у організації транспортування за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за діючою системою	диспетчер транспортного відділу, водії транспортних засобів, начальник відділу логістики, начальник відділу збуту
3. Розробка нового маршруту «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за кільцевою системою	Спеціаліст відділу транспортної логістики, начальник транспортного відділу
4. Оцінка вартості транспортних перевезень за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за новою кільцевою системою	диспетчер транспортного відділу, економіст-планово-економічної служби
5. Порівняння вартісних показників за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за старою та новою кільцевою системою	диспетчер транспортного відділу, економіст-планово-економічної служби, начальник транспортного

Продовження таблиці 3.1.

1	2
	Відділу
6. Порівняння організаційних переваг за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за старою та новою кільцевою системою	диспетчер транспортного відділу, водії транспортних засобів, начальник відділу логістики, начальник відділу збуту
7. Розрахунок впливу запровадження транспортних перевезень за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за новою кільцевою системою	економіст-планово-економічної служби, начальник транспортного відділу, начальник відділу збуту
8. Прийняття остаточного рішення щодо зміни маршруту «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за новою кільцевою системою	Директор підприємства

Джерело: складено за результатами проведеного дослідження

Результати проведеного дослідження засвідчили, що процес прийняття управлінського рішення з конкретних питань зміни маршруту транспортування продукції у ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» складатиметься з вісьмох етапів, кожен з яких матиме відповідних відповідальних осіб, що приймають конкретні рішення та несуть відповідальність за їх реалізацію. До процесу прийняття управлінського рішення на відповідних етапах залучатимуться керівники наступних відділів ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»: відділу збуту, відділу логістики, планово-економічного відділу, транспортного відділу тощо. Водночас, остаточне рішення щодо зміни маршруту «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» за новою кільцевою системою прийматиметься керівником підприємства.

3.2. Обґрунтування доцільності заміни маршруту доставки готової продукції

На сьогоднішній день маршрутизація перевезень являється найбільш

досконалим способом організації матеріалопотоків вантажів, що суттєво впливає на прискорення обігу автомобіля при раціональному і ефективному його використанні і на вартість перевезень [1].

Створення маршрутів дає змогу визначити потрібну кількість рухомого складу, котрий використовується при перевезеннях, сприяє скороченню простою автомобілів під час навантаження та розвантаження, ефективному використанню рухомого складу ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». Маршрутизація сприяє своєчасному і безперервному виконанню поставчань продукції споживачам і ефективній взаємодії збутових та автотранспортних організацій.

Необхідність маршрутизації перевезень вантажів обґрунтовується ще й тим, що маршрути дають можливість складання проектів поточних планів та оперативних заявок на транспорт, що виходять з дійсних обсягів перевезень. Кільцеві маршрути організуються в тих випадках, коли маятникові маршрути організувати неможливо. Правильне складання маршрутів забезпечує досягнення найвищого коефіцієнту використання пробігу, а отже, забезпечує зниження собівартості перевезень ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Складання маршрутів ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» потребує дотримання наступних вимог:

- максимальна продуктивність транспортного засобу при мінімальній собівартості обслуговування;
- надання можливості слідувати до точки призначення з максимальною швидкістю, за умови виконання ПДР та врахування специфіки вантажу;
- забезпечення можливості просування вантажівки найкоротшим шляхом, з мінімальним завантаженням траси та максимальної якості дорожнього покриття;
- відповідність маршруту руху маршруту доставки вантажопотоку;
- виключення зустрічних та скорочення повторних перевезень;
- сумісність вантажу, тобто можливість послідовного доставляння

вантажу без підготовки автомобіля.

Підвищення якості та зниження собівартості перевезень, надання великого спектру послуг, поліпшення обслуговування клієнтури, своєчасне реагування на зміну транспортних послуг на території країни і регіону – все вищевикладене обумовлює пошук нових підходів до роботи ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Якщо створені оптимальні маршрути дотримуються строки поставки, то виробничі запаси споживачів можуть скорочуватися в 1,5–2 рази, знижуючи тим самим витрати на складування. Таким чином, розробка ефективних маршрутів і проектів планів перевезень сприяє своєчасному й безперебійному виконанню поставок продукції та ефективній взаємодії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», одержувачів та автотранспортних організацій.

Тому на основі теоретичного матеріалу та практичного досвіду був розроблений програмний комплекс під назвою ТЛКА, що працює на основі відповідних алгоритмів, призначений для автоматизованого планування кільцевих розвізних маршрутів із засобами контролю маршрутів доставки продукції. Програма безпосередньо орієнтована на оперативне проектування розвізних кільцевих маршрутів по місту і околицям на підставі інформації про клієнтів, їх щоденних заявок на доставку продукції, інформації про доступні на сьогодні транспортні засоби, водіїв, експедиторів, дорожні умови. Модель розвезення будується з використанням карти території, що обслуговується перевізником, прив'язкою клієнтів до транспортної схеми території. Пропонується встановлення та використання даного програмного продукту при плануванні транспортних маршрутів на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Проведемо розрахунок доцільності заміни маршруту доставки готової продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» з маятникового на кільцевий.

Розглянемо формування витрат на транспортування продукції за одним

із маршрутів постачання продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за умови використання маятникової системи маршрутизації (рис. 3.6).

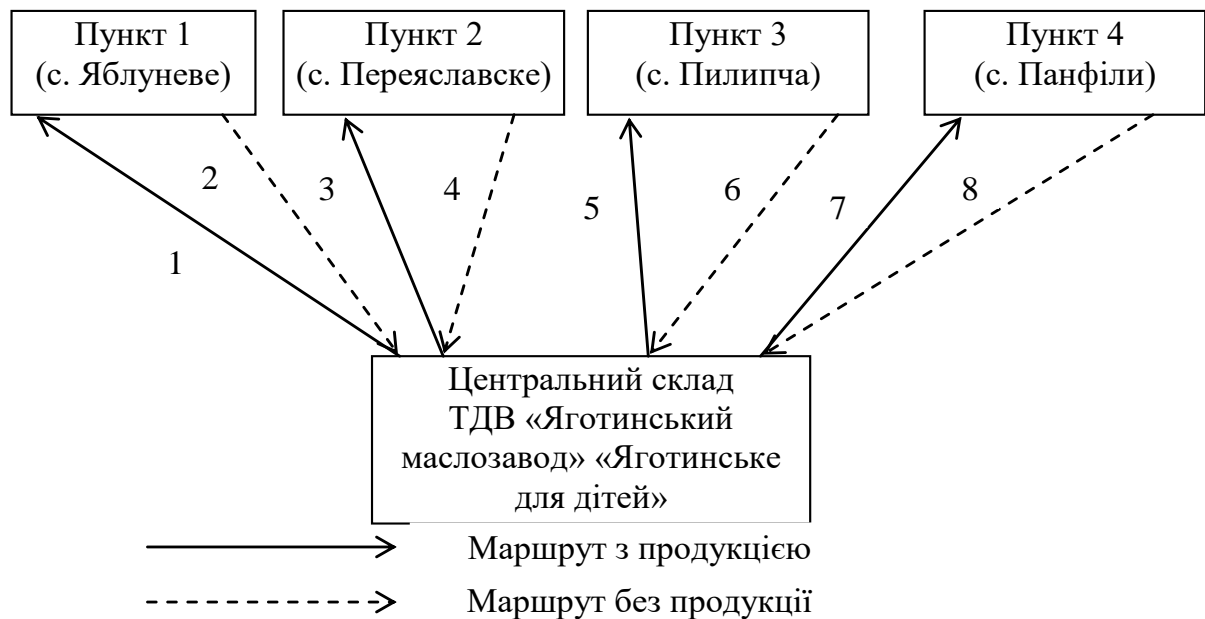

Рис. 3.6. Діючий маятниковий маршрут транспортування продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Отже, за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» підприємство ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» використовує маятникову систему, яке є недосконалою. Доставка продукції здійснюється власним вантажним автомобілем. За маршрутами 1,3,5,7 продукція доставляється до торговельних точок, а маршрути 2,4,6,8 відповідно є порожніми.

Для визначення загальних транспортних витрат за маятниковим маршрутом зведемо вихідні дані у таблицю.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для розрахунку транспортних витрат за маятниковою системою постачання продукції

Показники	Значення
1	2
Середня відстань руху за маршрутами, км., у т.ч.:	280
- 1,2	35
- 3,4	44

Продовження таблиці 3.2.

1	2
- 5,6	24
- 7,8	37
Середні витрати пального при русі з вантажем, л./ км	1,8
Середні витрати пального при русі без вантажу, л./ км	1,5
Ціна пального, грн./л.	23

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Для того, щоб визначити середні витрати пального за маятниковим маршрутом, нам необхідно :

- середню відстань за маршрутом розділити на 2 ($280/2 = 140$ км);
- визначимо середні витрати пального при русі з вантажем ($140*1,8 = 252$ л.);
- визначимо середні витрати пального при русі без вантажу ($140*1,5 = 210$ л.);
- загальні витрати пального за маятниковим маршрутом становлять – $252+210 = 462$ л..

Далі порахуємо суму коштів, що необхідна для транспортування за маятниковим маршрутом. Нам відомо, що вартість однієї ліри пального становить 23 грн./л., а для усього маршруту нам необхідно 462 л., тоді загальна вартість пального на маршрут становить – $23*462 = 10\ 626$ грн..

Для того, щоб визначити загальну суму витрат на пальне за рік нам необхідно знати кількість циклів постачання на рік. Продукція ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» постачається кожного робочого дня. В середньому кількість робочих днів підприємств у 2018 році згідно з листом Міністерства соціальної політики 08.08.2018 №78/0/206-18 становила 250 днів. Тоді загальні витрати на пальне за рік будуть – $10\ 626*250 = 2\ 656,5$ тис.грн..

Транспортні витрати маятничкової системи постачання продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» представлено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Транспортні витрати при використанні маятникової системи
постачання продукції ПАТ «Яготинський маслозавод», грн. за місяць**

Показники	Значення
Середня відстань руху за маршрутами, км., у т.ч.:	280
Середні витрати пального при русі з вантажем, л./ км	1,8
Середні витрати пального при русі без вантажу, л./ км	1,5
Загальні середні витрати пального за маршрутом, л.	462
Ціна пального, грн./л.	23,00
Загальні витрати на пальне, грн./1 цикл постачання	10 626
Загальна кількість циклів постачання за рік	250
Загальні витрати на пальне, тис.грн.	2656,5

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Отже, за результатами проведеного дослідження встановлено, що при використанні маятникової системи постачання продукції за маршрутом «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» з використанням орендованого транспортного засобу загальна вартість транспортних витрат становитиме 2656,5 тис.грн. за рік.

Середня відстань руху за маршрутами «Яблуневе-Переяславське-Пилипча-Панфіли» становить 280 км., при цьому 140 км. – це «холостий» рух, при якому не відбувається транспортування товарів. Такий вид руху є нераціональним та він сприяє формування неефективних транспортних витрат на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». До того ж, час перебування транспортного засобу в дорозі значно збільшується.

Розглянемо формування витрат на транспортування продукції за одним із маршрутів постачання продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за умови використання кільцевої системи маршрутизації (рис. 3.7).

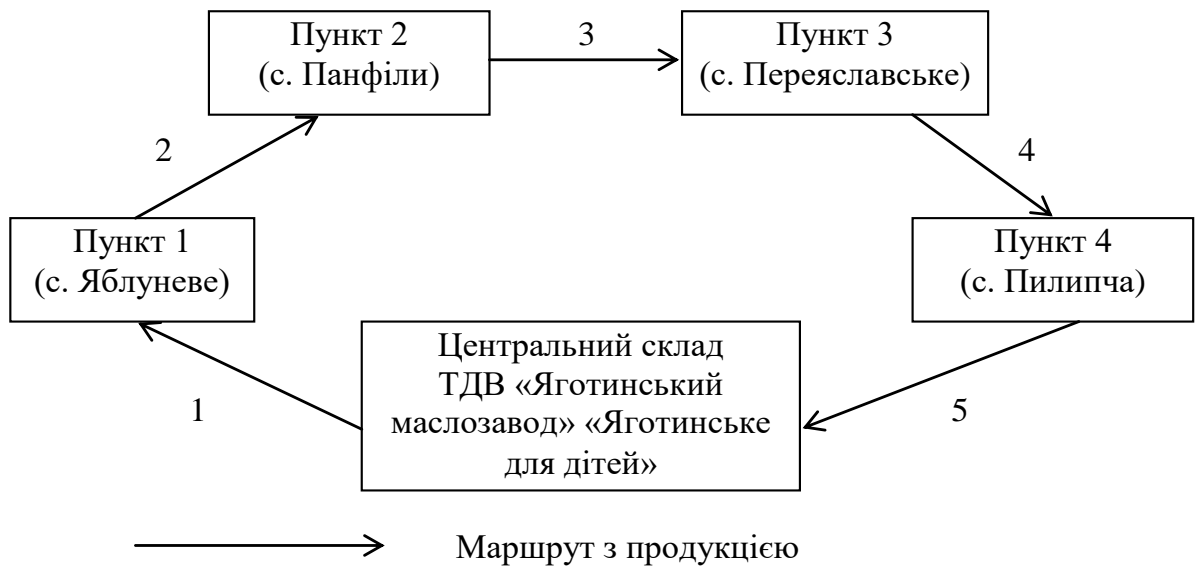

Рис. 3.7. Кільцевий маршрут транспортування продукції, що пропонується до впровадження у ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Отже, за маршрутом «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча» пропонується підприємству ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» використовувати кільцеву систему, яке є більш досконалою та ефективною. Доставка продукції при цьому здійснюватиметься власним вантажним автомобілем. При цьому за усіма маршрутами продукція доставляється до торговельних точок за кільцевим принципом. На розвантаження готової продукції на кожній із точок витратиметься приблизно година, тобто увесь маршрут займе 6 годин (2 години на дорогу між пунктами та по годині на кожному пункті для розгрузки та перевірки накладних).

Для визначення загальних транспортних витрат за кільцевим маршрутом зведемо вихідні дані у таблицю.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для розрахунку транспортних витрат за кільцевою системо постачання продукції

Показники	Значення
1	2
Середня відстань руху за маршрутами, км., у т.ч.:	133

Продовження таблиці 3.4.

1	2
- 1	35
- 2	21
- 3	17
- 4	35
- 5	25
Середні витрати пального при русі з вантажем, л./ км	1,8
Ціна пального, грн./л.	23,00

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Нам відомо, що середня відстань руху за кільцевим маршрутом становить 133 км, а середні витрати пального при русі з вантажем – 1,8 л./км. За цими даними ми можемо розрахувати необхідну кількість пального для кільцевого маршруту : $133 * 1,8 = 239,4$ л..

Далі порахуємо суму коштів, що необхідна для транспортування за кільцевим маршрутом. Нам відомо, що вартість однієї ліри пального становить 23 грн./л., а для усього маршруту нам необхідно 239,4 л., тоді загальна вартість пального на маршрут становить : $23 * 239,4 = 5\,506,2$ грн..

Тоді загальні витрати на пальне за рік становитимуть : $250 * 5\,506,2 = 1\,376,55$ тис.грн.

Транспортні витрати кільцевої системи постачання продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» представлено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Транспортні витрати при використанні кільцевої системи постачання продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», грн. за місяць

Показники	Значення
Середня відстань руху за маршрутами, км., у т.ч.:	133
Середні витрати пального при русі з вантажем, л./ км	1,8
Загальні середні витрати пального за маршрутом, л.	239,4
Ціна пального, грн./л.	23,00
Загальні витрати на пальне, грн./1 цикл постачання	5 506,2
Загальна кількість циклів постачання за рік	250
Загальні витрати на пальне, тис.грн.	1 376,55

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Отже, за результатами проведеного дослідження встановлено, що при використанні кільцевої системи постачання продукції за маршрутом «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча» з використанням власного транспортного засобу загальна вартість транспортних витрат становитиме 1 376,55 тис.грн. за рік.

Середня відстань руху за маршрутами «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча» буде значно меншою та становитиме 133 км., при цьому не передбачається «холостого» руху, при якому не відбувається транспортування товарів. Такий вид руху є раціональним та усуває неефективні транспортні витрати на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». До того ж, час перебування транспортного засобу в дорозі значно скорочується.

3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності суб'єкта господарювання

В контексті проблематики дослідження розрахуємо вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності суб'єкта господарювання - ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Порівняння транспортних витрат після зміни маршрутів руху транспортних засобів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» представлено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Порівняння транспортних витрат після зміни маршрутів руху транспортних засобів підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», за рік

Показники	Маятникова схема (існуюча)	Кільцева схема (пропонується)	Відхилення
1	2	3	4
Середня відстань руху за	280,00	133,00	-147,00

Продовження таблиці 3.6.

1	2	3	4
маршрутами, км.			
Загальні витрати на пальне, тис.грн.	2 656,5	1 376,55	-1 279,95
Загальні транспортні витрати, тис.грн.	2 656,5	1 376,55	-1 279,95
Загальна зміна транспортних витрат за рік, тис.грн.	1 279,95		

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

В процесі дослідження встановлено, що в результаті використання кільцевої системи постачання продукції за маршрутом «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча» з використанням власного транспортного засобу середня відстань руху за маршрутами скоротиться на 147 км.; Загальні витрати на пальне зменшаться на 1 279,95 тис.грн.; загальні транспортні витрати скоротяться на 1 279,95 тис.грн.

Можна представити порівняльний розрахунок повної собівартості продукції ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» з урахуванням запропонованих заходів у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Порівняльний розрахунок повної собівартості продукції ТДВ
«Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» з урахуванням
запропонованих заходів**

Статті витрат	2018 р.		За планом		Відхилення	
	Показник, тис.грн	Питома вага витрат, %	Показник, тис.грн	Питома вага витрат, %	+, -	%
1	2	3	4	5	6	7
1.Матеріальні витрати, всього:	92836,9	53,0	92836,9	53,4	0	0
1.1. Сировина і основні матеріали.	70065,6	40,0	70065,6	40,3	0	0
1.2. Допоміжні матеріали.	8758,2	5,0	8758,2	5,0	0	0

Продовження таблиці 3.7.

1	2	3	4	5	6	7
1.3. Покупні та комплектуючі вироби	3503,3	2,0	3503,3	2,0	0	0
1.4. Паливо та енергія для технологічних цілей	10509,8	6,0	10509,8	6,1	0	0
2. Заробітна плата основних виробничих робітників, всього:	15764,8	9,0	15764,8	9,1	0	0
3.ЄСВ	3503,3	2,0	3503,3	2,0	0	0
4.Загальновиробничі витрати	14013,1	8,0	14013,1	8,1	0	0
5.Інші виробничі витрати	1051,0	0,6	1051,0	0,6	0	0
6.Виробнича собівартість	127209,0	72,6	127209,0	73,2	0	0
7.Адміністративні витрати	6314,0	3,6	6314,0	3,6	0	0
8.Витрати на збут	40649,0	23,2	39 369,05	22,6	- 1279, 95	- 3,1
9.Інші оперативні витрати	992,0	0,6	992,0	0,6	0	0
10.Повні витрати	175164,0	100,0	173 884,05	100,0	- 1279, 95	-0,7
11.Економія витрат, тис.грн.	1 279,95					

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

Дослідження засвідчили, що на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» загальна величина витрат на збут у плановому періоді становитиме 39 369,05 тис.грн., або 22,6 % в структурі повної собівартості реалізованої продукції. Відбудеться скорочення витрат на збут на 1 279,95 тис.грн. ,або на 3,1 %. Відповідно повні витрати зменшаться на 1 279,95 тис.грн., або на 0,7 %. Відповідно економія витрат після запропонованих заходів складатиме 1 279 950 грн на рік, що засвідчує перспективність та економічну ефективність використання кільцевої системи

постачання продукції на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Для того, щоб зрозуміти як зміняться показники після впровадженого рішення, ми складемо таблицю у якій відобразимо вплив запропонованого рішення на основні показники діяльності підприємства.

Таблиця 3.8

Вплив запропонованого рішення на основні показники діяльності підприємства

Найменування Показника	Один. виміру	Роки		Відхилення	
		базисний	проектний	абсолютне, ±	відносне, %
1	2	4	3	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис.грн	167 644	167 644	0	0
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн	127 209	127 209	0	0
Валовий прибуток	тис.грн	40 435	40 435	0	0
Адміністративні витрати	тис.грн	6 314	6 314	0	0
Витрати на збут	тис.грн	40 649	39 369,05	- 1279,95	-3,1
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис.грн	175 164	173 884,05	- 1279,95	-0,7
Прибуток (збиток) від реалізації	тис.грн	-7 520	-6 240,05	1 279,95	17,0
Витрати на 1 грн продукції	грн	1,04	1,037	-0,003	0,29
Рентабельність продукції	%	-4,3	-3,6	0,7	

Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновки, що після зміни маятникової схеми постачання готової продукції до точок збуту на кільцеву, витрати на збут зменшаться на 1 279,95 тис.грн. на рік. Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції та збиток від реалізації

продукції відповідно також знизяться на 1 279,95 тис.грн.. Витрати на 1 грн продукції знизяться на 0,003 грн., що є позитивною тенденцією. Рентабельність продукції зросте на 0,7%.

Висновки до розділу 3

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» загальна величина витрат на збут у 2018 році становить 40649 тис.грн., або 23,21 % в структурі повної собівартості реалізованої продукції. Якщо порівнювати ці дані зі середньостатистичними показниками, то доводиться констатувати, що витрати на збут на підприємстві є надзвичайно високими та необґрунтованими.

2. Встановлено, що загальна вартість витрат на транспортування продукції у збутову мережу багато в чому залежить від обраної системи маршрутизації доставки готової продукції. Маршрутизація перевезень - це найбільш досконалий спосіб організації матеріалопотоків вантажів, що суттєво впливає на прискорення обігу автомобіля при раціональному його використанні.

3. Дослідження засвідчили, що нині на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» використовується маятникова система формування маршрутів. Враховуючи представлені недоліки маятникових та переваги використання кільцевих маршрутів пропонується замінити маршрут постачання продукції підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за напрямом «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча».

4. Обґрунтовано, що процес прийняття управлінського рішення з конкретних питань зміни маршруту транспортування продукції у ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» складатиметься з вісьмох етапів, кожен з яких матиме відповідних відповідальних осіб, що приймають конкретні рішення та несуть відповідальність за їх реалізацію.

5. За маршрутом «Яблуневе-Панфіли-Переяславське-Пилипча» пропонується підприємству ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для

дітей» використовувати кільцеву систему, яке є більш досконалою та ефективною. Доставка продукції при цьому здійснюватиметься власним вантажним автомобілем. При цьому за усіма маршрутами продукція доставляється до торгівельних точок за кільцевим принципом.

6. Дослідження засвідчили, що на підприємстві ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» загальна величина витрат на збут у плановому періоді становитиме 39 369,05 тис.грн., або 22,6 % в структурі повної собівартості реалізованої продукції. Відбудеться скорочення витрат на збут на 1 279,95 тис.грн., або на 3,1 %. Відповідно повні витрати зменшаться на 1 279,95 тис.грн., або на 0,7 %. Зросте рентабельність продукції на 0,7%, а витрати на 1 грн продукції знизяться на 0,003 грн.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі розглянуто актуальне наукове завдання пов'язане із пошуком шляхів зниження собівартості продукції.

На основі проведеного дослідження встановлено, що собівартість продукції – це один із найважливіших показників діяльності підприємства, тому що у ньому фокусуються у грошовому виразі витрати матеріально-технічних, трудових та фінансових ресурсів у зв'язку з підготовкою, організацією, виробництвом та реалізацією продукції. Собівартість продукції є одним з головних факторів формування прибутку.

Трактуванням поняття «собівартість» продукції займалось багато науковців, а саме Бондаренко А.Ф., Гришин А.С., Орлов О., Череп А.В. та інші.

Зниження собівартості продукції вигідне як для кожного підприємства, окремого його підрозділу, так і для суспільства. Низька собівартість продукції в масштабах суспільства підвищує конкурентоспроможність національної економіки на світовому ринку, механізм ціноутворення якого схожий на механізм ціноутворення всередині окремої країни.

Витрати, що пов'язані з виробництвом продукції на підприємстві, поділяють на групи за статтями калькуляції. Кожній статті калькуляції належить ряд відповідних витрат.

Задля розподілу витрат підприємства по калькуляційних статтях застосовують різноманітні методи яких є багато, але принциповою відмінністю характеризуються лише два полярних методи – позамовний та попередільний, тому що інші методи являють собою модифікацію або гібрид. У вітчизняній та зарубіжній практиці фінансового та управлінського обліку також є більше десятка інших методів калькулювання: стандарт-кост, директ-кост, таргет-кост і т.д..

Основними факторами зниження собівартості на підприємстві вважають – підвищення технологічного рівня виробництва, вдосконалення

виробництва та праці, зміна структури та лсбягу виробництва. Систематичне зниження собівартості забезпечує не тільки зростання прибутку, але і дає державі додаткові джерела і для подальшого розвитку суспільного виробництва, і для підвищення матеріального становища працівників.

Для того, щоб знайти шлях скорочення собівартості продукції на ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» ми провели наступні дослідження та аналіз показників діяльності:

- дослідження ринку дитячого молочного харчування показало, що у 2019 році зросли обсяги споживання продуктів дитячого молочного харчування - це призвело до збільшення виробництва продукції у досліджуваній галузі; в Україні практично не здійснюється експорт дитячого молочного харчування, тобто країна є імпортно-залежною; у структурі гравців на ринку дитячої молочної продукції України ТМ «Яготинське для дітей» займає 20%; споживання дитячого молока в Україні є найнижчим у Європі і складає в середньому 17 кг на дитину;
- аналіз загальної характеристики діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» показав, що дохід підприємства зростає, проте якщо дивитись на чистий прибуток, то зрозуміло, що підприємство веде збиткову діяльність. Дуже високі витрати складає собівартість продукції. Підприємство є повністю залежним від зовнішнього фінансування, що може призвести до ризику ліквідності та зниженню платоспроможності. Ділова активність підприємства нестабільна, що свідчить про недостатньо ефективно та доцільне використання своїх ресурсів;
- аналіз формування витрат на підприємстві та елементів операційних витрат показав – усі витрати на підприємстві у 2018 році порівняно з 2017 роком зросли; найбільшу питому вагу у складі операційних витрат становлять матеріальні витрати, це говорить про те, що підприємство є матеріаломістким;
- за розрахунком повної собівартості продукції визначено, що найбільшу частину витрат становлять витрати на сировину та матеріали і витрати на

збут продукції. Значні витрати на сировину та матеріали можна обґрунтувати високою якістю продукції, а от витрати на збут необхідно скорочувати.

За попередніми дослідженнями ми прийняли управлінське рішення щодо заміни маятникової доставки продукції на кільцеву. Маршрутизація у системі управління збутом забезпечує розробку таких маршрутів, які є найбільш вигідними для підприємства. Процес прийняття управлінського рішення у нас складається з вісьмох етапів, кожен з яких має відповідних відповідальних осіб, які приймають конкретні рішення та несуть відповідальність за них.

Заміна маяткового маршруту на кільцевий є доцільною, тому що : кільцева система є більш досконалою та ефективною; відбувається значна економія бензину, скорочується середня відстань руху за маршрутом; продукція доставляється до точок збуту за кільцевим принципом.

Після заміни маршруту загальна величина витрат на збут знизиться на 1 279,95 тис.грн., що свідчить про перспективність та економічну ефективність використання кільцевої схеми на ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». Також знизиться збиток та зросте рентабельність продукції .

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика. Теорія та практика [навч. посібник] / Алькема В.Г., Сумець О.М. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2014. – 272 с.
2. Банько В.Г. Логістика: навчальний посібник / В.Г. Банько – К.: КНТ, 2013. – 345 с.
3. Бондаренко А.Ф. Розрахунок собівартості продукції / А.Ф. Бондаренко // Економіка АПК, 2018. – № 11. – С. 45-49.
4. Будняк Т. Фактори зниження собівартості продукції / Т.І. Будняк // Теоретико-методологічні і науково-політичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки: матеріали Міжнар. наук. практ. Інтернет-конф. (15-16 листопада 2018 р.) ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський. - Ч. 1. - Тернопіль: Крок, 2018. - 372 с.
5. Васюк Г.В. Особливості аудиту витрат виробництва та собівартості продукції / Г.В. Васюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - № 4 (67). - 2019. - С. 91-95.
6. Вітчизняна індустрія дитячого харчування: сучасний стан та перспективні напрямки розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nubip.edu.ua/node/6391>.
7. Герасимчук В.Г. Економіка та організація виробництва / за ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенпленера: підручник. – К.: Знання, 2017. – 678 с.
8. Голишова І.С. Резерви зниження собівартості продукції [Електронний ресурс] / І.С. Голишова. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2012_6/statti/17Golish.pdf
9. Городня Т.А. Оптимізація собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] / Т.А. Городня. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/21_1/326_Gor.pdf
10. Грицак Н.Ю. Еволюція витрат як економічної категорії та необхідність її класифікації / Н.Ю. Грицак // I Міжнародний

инновационный форум содружества независимых государств и XI международная научно-практическая конференция «Проблемы и перспективы инновационного развития экономики». – Алушта, 2006. – С. 142-144.

11. Гришин А.С. Собівартість продукції та шляхи її зниження на підприємстві / А.С. Гришин. - М. - 2017. - 46 с.

12. Должанський І.З. Аналіз ринку дитячого харчування України / І.З. Должанський, Г.О. Вороніна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – СумДу, вип. № 1, 2019. – С. 82-89.

13. Євсєєва І.В. Роль системи управління молокопереробним підприємством для забезпечення конкурентоспроможності в умовах ринкових трансформацій/ І.В. Євсєєва // Формування ринкових відносин в Україні.-2016.-№8.-С. 74-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_8_20

14. Єщенко І.А. Основи економіки: [монографія] / І.А. Єщенко. - Київ. - 2015. - 96 с.

15. Закон України «Про дитяче харчування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/142-16>.

16. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

17. Інструкція з планування, обліку й калькулювання собівартості продукції на підприємствах олійно-жирової промисловості України. [електронний ресурс] – режим доступу: [<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0733-99>].

18. Кальченко А.Г. Логістика: підручник / А.Г. Кальченко – К.: КНЕУ, 2013. – 85 с.

19. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства: монографія / Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорєлов, Л.Ю. Хлап'юнов та ін. – К.: Лібра, 2007. – 62 с.
20. Корінь М. В. Логістика та її роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємств / М. В. Корінь // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – № 35. – С. 148–152.
21. Кулик В.А. Логістичний менеджмент: навч.посіб. / В.А. Кулик, М.Ю. Григорак, Л.В. Костюченко. – К.: Логос, 2013. - 268 с.
22. Лапыгин Ю.Н. Управление затратами на предприятии : планирование и прогнозирование, анализ и минимизация затрат: практическое руководство / Ю.Н. Лапыгин, Н.Г. Прохорова. – М.: Эксмо, 2007. – 128 с.
23. Леонов А. Д. Пути снижения себестоимости продукции промышленного предприятия / А. Д. Леонов // Экономист. – 2010. – № 7. – С. 41.
24. Лівощко Т.В. Планування заходів зниження собівартості продукції промислового підприємства / Т.В. Лівощко, Т.О. Кушнар'єва // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - Запоріжжя. - 2014. - Вип. 8. - С. 28-36.
25. Маренич Т.Г. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції / Т.Г. Маренич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - № 12. – С. 19-26.
26. Миронова Ю.Ю. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс] / Ю.Ю. Миронова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Eir/2018_3/160-165.pdf
27. Мишин Ю.А. Управленческий учет: управление затратами и результатами производственной деятельности: монографія / Ю.А. Мишин. – М., 2002. – 176 с.

28. Оптимизация расходов предприятия, снижение себестоимости / 2010 [Электронный ресурс] / Электронный бизнес-журнал BizKiev.com // – Режим доступа к ресурсу: <http://bizkiev.com/content/view/498/205/>

29. Організація і планування на підприємстві : навч. посіб. / Г. А. Семенов, В. К. Станчевський, М. О. Панкова та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2016. – 527 с.

30. Орлов О. Планування собівартості продукції / О. Орлов // Економіка України. – 2017. – № 12. – С. 39-48.

31. Орлов О. Планування собівартості продукції / О. Орлов, Є. Рясних, К. Ларіонова // Економіка України. - 2018. -№ 12. - С. 39-48.

32. Орлов О. Планування собівартості продукції / О. Орлов, Є. Рясних, К. Ларіонова // Економіка України. – 2014. – № 12. – С. 39–48.

33. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

34. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>.

35. Партин Г.О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія / Г.О. Партин. – К.: УБС НБУ, 2008. – 219 с.

36. Парфіненко Ю. А. Визначення резервів зниження собівартості з метою підвищення ефективності діяльності підприємства / Ю.А. Парфіненко, К.І. Мельникова // Вісник НТУ "ХПІ". Сер.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. - Харків: НТУ "ХПІ". - 2018. - № 52 (1025) - С. 124-128.

37. Печенога О. Ринок дитячого харчування в Україні / О. Печенога, Т. Нагайцева, Ю. Кіщак // Харчовик. – 2019. – № 5. – С. 55-59.

38. Положення (стандарт) Бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджене наказом Міністерства України від 31 грудня 1999 р. № 318, зареєстровано в Міністерстві Юстиції України 19 січня 2000 р. № 27/4248 // Все про бухгалтерський облік. – 2001. - № 37 (583). – С. 47-51.

39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати“. – Затверджено наказом Мініфіну України № 304 від 30.11.2000 р.

40. Попазова О.В. Собівартість продукції: поняття та класифікація [Електронний ресурс] / О.В. Попазова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2018/Economics/58886.doc.htm

41. Прес-служба Міністерства аграрної політики та продовольства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?artid=246057105>.

42. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія [Електронний ресурс] / М. Скрипник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2016_7/pdf/skrypnyk.pdf

43. Тюріна Н.М. Логістика : [навч. посіб.] / Н.М. Тюріна, І.В. Гой, І.В. Бабій. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 392 с.

44. Тяпухин А.П. Логистика: Учебник для бакалавров. - М.: Юрайт, 2012. - 568 с.

45. Філінков О.М. Про співвідношення змісту категорій "витрати виробництва", "затрати", "собівартість" / О.М. Філінков // Економічна теорія. – 2019. – № 4. – С. 12-17.

46. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства / Ю.С. Цал-Цалко: навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2015. – 656 с.

47. Череп А. Можливості застосування організаційних структур управління з метою зниження собівартості продукції. – 2013. – № 2. – С. 208–215.

48. Череп А.В. Управління собівартістю: моногр. / Запорізький національний технічний університет. - Х.: ІНЖЕК, 2014. - 373 с.

49. Череп А.В. Управління витратами підприємств харчової промисловості в ринкових умовах господарювання/ А.В.Череп ; Національний ун-т харчових технологій. - К., 2008. - 38 с.

50. Яковлева Ю.С. Переваги і недоліки калькулювання собівартості методом «директ-костинг» / Ю.С. Яковлева // Вісник ХНАУ. 202 Серія

«Економіка АПК і природокористування». - 2009. - № 5. - Х., 2009 – С. 287-295.

51. Ярмоленко В.П. До питання формування собівартості у підприємстві / В.П. Ярмоленко // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2019. – № 2. – С. 65-70.

ДОДАТОК А

Підприємство Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Територія 07600 Київська обл. смт. Згурівка вул. Коцюбинського,6

Організаційно-правова форма філія

Середня кількість робітників 115

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 1 січня 2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи		164	138
первісна вартість	1001	723	850
накопичена амортизація	1002	559	712
Незавершені капітальні інвестиції	1005	15	29
Основні засоби	1010	79910	92723
первісна вартість	1011	110098	134728
знос	1012	30188	42005
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	80089	92890
II. Оборотні активи	1100		
Запаси		15231	15045
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4023	6355
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1191	2222
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	111110	220397
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	22	26
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	73	141
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	9	32
Усього за розділом II	1195	131659	244266
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	211748	337156

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал	1400		
Зареєстрований (пайовий) капітал		-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-8672	-546
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-8672	-546
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500		
Відстрочені податкові зобов'язання		-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600		
Короткострокові кредити банків		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	13852	15992
розрахунками з бюджетом	1620	43	89
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	115	75
розрахунками з оплати праці	1630	212	249
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	205627	320782
Поточні забезпечення	1660	382	533
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	189	382
Усього за розділом III	1695	220420	337702
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	211748	337156

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід) за 2016 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	138793	136336
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-101336	-96764
Валовий:	2090	37457	39572
Прибуток			
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	244	173
Адміністративні витрати	2130	-3861	-2106
Витрати на збут	2150	-25114	-26598
Інші операційні витрати	2180	-600	-574
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	8126	10467
Прибуток			
Збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	8126	10467
Прибуток			
Збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	()	()
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:	2350	8126	10467
Прибуток			
Збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		

Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	8126	10467
Чистий прибуток (збиток), що належить:			10467
власникам материнської компанії	2470	8126	
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить:			10467
власникам материнської компанії	2480	8126	
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	128490	91155
Витрати на оплату праці	2505	5766	5250
Відрахування на соціальні заходи	2510	1303	1861
Амортизація	2515	8770	10136
Інші операційні витрати	2520	22802	24552
Разом	2550	167131	132954

ДОДАТОК Б

Підприємство **Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»**

Територія **07600 Київська обл. смт. Згурівка вул. Коцюбинського,6**

Організаційно-правова форма **філія**

Середня кількість робітників **115**

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	138	1740
первісна вартість	1001	850	2290
накопичена амортизація	1002	712	550
Незавершені капітальні інвестиції	1005	29	255
Основні засоби	1010	92723	103436
первісна вартість	1011	134728	158442
знос	1012	42005	55006
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	92890	105431
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	15045	24074
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6355	5150
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2222	5813
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	220397	388824
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	26	90
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	141	846
Витрати майбутніх періодів	1170	48	709
Інші оборотні активи	1190	32	63
Усього за розділом II	1195	244266	425569
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	337156	531000

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-546	-4980
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-546	-4980
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	15592	23578
розрахунками з бюджетом	1620	89	118
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	75	163
розрахунками з оплати праці	1630	249	573
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	320782	509737
Поточні забезпечення	1660	533	873
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	382	938
Усього за розділом III	1695	337702	535980
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	337156	531000

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід) за 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	141967	138793
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-112868	-101336
Валовий:			37457
прибуток	2090	29099	
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	110	244
Адміністративні витрати	2130	-4432	-3861
Витрати на збут	2150	-28598	-25114
Інші операційні витрати	2180	-613	-600
Фінансовий результат від операційної діяльності:			8126
прибуток	2190	-4434	
збиток	2195		0
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування:			8126
прибуток	2290		
збиток	2295	-4434	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	()	()
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			8126
прибуток	2350		
збиток	2355	-4434	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-4434	8126
Чистий прибуток (збиток), що належить:			8126
власникам материнської компанії	2470	-4434	
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить:			8126
власникам материнської компанії	2480	-4434	
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	234190	128490
Витрати на оплату праці	2505	11390	5766
Відрахування на соціальні заходи	2510	2522	1303
Амортизація	2515	13294	8770
Інші операційні витрати	2520	31552	22802
Разом	2550	292948	167131

ДОДАТОК В

Підприємство **Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»**

Територія **07600 Київська обл. смт. Згурівка вул. Коцюбинського,6**

Організаційно-правова форма **філія**

Середня кількість робітників **139**

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1740	2468
первісна вартість	1001	2290	3446
накопичена амортизація	1002	550	1454
Незавершені капітальні інвестиції	1005	255	26723
Основні засоби	1010	103436	97316
первісна вартість	1011	158442	211343
знос	1012	55006	70785
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	105431	126507
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	24074	39050
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5150	5037
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5813	4585
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	388824	632949
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	90	132
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	846	1095
Витрати майбутніх періодів	1170	709	71
Інші оборотні активи	1190	63	468
Усього за розділом II	1195	425569	683387
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	531000	809894

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 4980	-12428
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-546	-12428
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	23578	38257
розрахунками з бюджетом	1620	118	320
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	163	344
розрахунками з оплати праці	1630	573	1202
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	509737	780107
Поточні забезпечення	1660	873	1289
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	938	803
Усього за розділом III	1695	535980	822322
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	531000	809894

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід) за 2018 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	167644	141967
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-127209	-112868
Валовий:			29099
прибуток	2090	40435	
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	72	110
Адміністративні витрати	2130	-6314	-4432
Витрати на збут	2150	-40649	-28598
Інші операційні витрати	2180	-992	-613
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	
збиток	2195	-7448	-4434
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	
збиток	2295	-7448	-4434
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	()	()
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	-7448	-4434

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-7448	-4434
Чистий прибуток (збиток), що належить:			-4434
власникам материнської компанії	2470	-7448	
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить:			-4434
власникам материнської компанії	2480	-7448	
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	304821	234190
Витрати на оплату праці	2505	18292	11390
Відрахування на соціальні заходи	2510	3959	2522
Амортизація	2515	16783	13294
Інші операційні витрати	2520	43301	31552
Разом	2550	387156	292948